

Lappajärven Keskikoulun opetussuunnitelma

7.3 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

TAVOITTEET

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- kehittää viestintävalmiuttaan ja tilannetajuun
- harjaantuu toimimaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen erilaisissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella
- pyrkii suojelemaan vuorovaikutukselle myönteistä ilmapiiriä ja tottuu siihen, että on erilaisia näkemyksiä ja tapoja osallistua vuorovaikutukseen.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehitty

Oppilas

- harjaantuu aktiiviseksi ja kriittiseksi lukijaksi ja kuulijaksi; hänen tulkitsevat ja arvioivat luku- ja kuuntelutaitonsa kehittyvät
- kehittää tekstityyppien ja tekstilajien tuntemustaan ja tottuu ennakoimaan, millaista luku-, kuuntelu- tai tiedonhankintatapaa tekstilaji ja tavoite edellyttävät
- tottuu tiedonhankinnan ja -käytön prosessiin ja oppii käyttämään monenlaisia lähteitä.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehitty

Oppilas

- kehitty monipuoliseksi ja omaääniseksi tekstien tekijäksi, joka osaa hyödyntää oppimaansa kielitietoa puhuessaan ja kirjoittaessaan
- rohkaistuu tuomaan esille ja perustelemaan näkemyksiään sekä kommentoimaan rakentavasti muiden ajatuksia
- tottuu suunnittelemaan viestintäänsä ja etenemään tavoitteellisesti puhe- ja kirjoitustehtävissään
- oppii ottamaan huomioon tilanteen, viestintävälineen ja vastaanottajan teksteissään.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- oppii perustietoa omasta äidinkielestään, sen rakenteesta, vaihtelusta ja muuttumisesta
- monipuolistaa lukuharrastustaan; hänen kirjallisuudentuntemuksensa syvenee, ja hän oppii tuntemaan Suomen kirjallisuuden vaihteita ja eri maiden klassikkoja
- saa lisää kokemuksia teatterin ja elokuvan ilmaisukeinoista
- saa käsityksen median ja tekstien mahdista tuottaa mielikuvia, muokata maailmankuvaa ja ohjata ihmisten valintoja
- saa mahdollisuuksia avartaa esteettistä kokemusmaailmaansa; hänen eettinen tietoisuutensa vahvistuu, ja hänen näkemyksensä kulttuureista laajenee
- kasvaa suvaitsevaiseksi erilaisia kielenpuhujia kohtaan.

SISÄLLÖT

7. LUOKKA

1. kurssi: Viestintä

- Kuuntelu: elämysten ja tietojen hankinta kuuntelemalla
- Lukeminen: elämysten ja tietojen hankinta lukemalla
- Nonverbaalinen ja verbaalinen viestintä: puhutun ja kirjoitetun kielen eroja
- Murteen ja slangin käyttö kaunokirjallisuudessa ja puheessa
- Joukkotiedotus: sanomatyypit, fakta ja fiktio, kirjoitetaan fakta- ja fiktioteksti
- Kirjoitusharjoituksia mind mapin avulla: jaksotus, kirjoituksen selvyys ja oikeinkirjoitus
- Tekstien lukeminen: uutinen, mainos, novelli, runo, kertomus, tarina
- Runojen tutkimista, lukemista ja alustavaa analysointia, oma runo

2. kurssi: Sanan voima

- Verbien ilmaisukeinot: persoonamuodot, nominaalimuodon erottaminen persoonamuodosta
- Kokonaisteoksen lukeminen: lukemisen eri tasot: silmäilystä sanatarkkaan; teoksen referointiharjoitusta
- Kirjoitelmia, lähinnä aineita: kohti asiallisuutta elämispohjaisten aiheiden avulla

3. kurssi: Kieli ja ilmaisu

- Mielikuvituksen käyttöä kirjoittamisessa: erilaista motivointia, kirjoitetaan satu ja kertomus
- Sanaston luokittelu: syventävä kertaus: sanaluokat
- Nominien taivutus: sijamuodot, syventävä kertaus
- Näytelmiä, kuunnelmia, näyttelemistä
- Ryhmätöitä 3 – 4 oppilaan ryhmissä soveltaen kirjan tehtäviä

8. LUOKKA

4. kurssi: Realismi ja romantiikka

- Tutustuminen viihdekirjallisuuteen
- Kirjoitetaan realistinen ja romanttinen kertomus tai novelli
- Verbien käyttö eri teksteissä, uutena modukset
- Lauseiden rakenne, lauseesta virkkeeksi: syventävää tutkimista, lauseenvastikkeet ja niiden käyttö

- Esitelmä yksin tai parin kanssa tai muu esitys: näytelmä, kuunnelma, videofilmin teko
- Ryhmätöitä 2 – 5 oppilaan ryhmissä soveltaen kirjan tehtäviä

5. kurssi: Mediatekstit ja integrointi

- Tutkitaan erilaisia mediatekstejä ja kuvia, kirjoitetaan uutinen
- Perustellaan eli argumentoidaan: tarkastellaan tekstiä ja kuvaa kriittisesti, perustellaan omia mielipiteitä, väittely
- Mielipidekirjoitus
- Raportti vakioasemoinnilla/asiakirjastandardilla TET -harjoittelusta: integrointi työelämään, vaatimustason jousto
- Lauseenjäsenet, tarkimmin subjekti, predikaatti ja objekti
- Nuortenkirjojen lukemista, lukupäiväkirjan tekoa
- Kirjoja esitellään pareittain, analysoidaan ja ryhmitellään
- Kokouksen kulku, kokousharjoitus, esityslista ja pöytäkirja
- Kirjoittamista tekstinkäsittelyohjelmalla
- Aineita: asia- ja elämispohjaisia aiheita

9. LUOKKA

6. kurssi: Kokonaiskuva omasta kielestä

- Kielen synty: suomen kielen alkukoti / äidinkielen oppiminen
- Maailman kielet
- Sukukielet
- Suomen kielen ominaispiirteet
- Murteet, murrenäytteitä videolta ja kaseteilta, tehtäviä
- Kielen vaihtelut, slangit
- Novelli ja analyysi
- Tärkeimmät Suomen kirjallisuuden klassikot Agricolasta modernismiin, muutamia käänöskirjallisuuden teoksia
- Portfolio 2 – 3 kuukauden ajalta: tietoa, pohdintaa ja luovuutta
- Kypsyysnäytteenä kirjailijakansio tarkkojen kirjallisten ohjeiden mukaan tunnetusta suomalaisesta kirjailijasta, myös muutamasta ulkomaisesta kirjailijasta, kevätlukukauden aikana, itsenäinen työ, laajuus vähintään yhdeksän tekstisivua: tiedonhaku, ryhmittely, muokkausta omasanaisiksi, lähdeviitteiden teko, tekstinkäsittelyohjelman käyttö
- Vapaaehtoisia lukupäiväkirjoja luetuista romaaneista: analysointia
- Aineita: asia- ja elämispohjaisia aiheita

- Aineistopohjaisen aineen kirjoittamisen kokeilu: ainekirjoituksen käsitteen laajentamista, reaaliaineisiin suuntautuvaa integrointia

7. kurssi: Sanan taitoa ja taidetta

- Folkloresta poploreeseen
- Lönnrot ja Kalevala
- Kirjailijakansioiden esittelyt pareittain, niistä keskustelua ja arviointia koko ryhmänä sekä hieman esittäjän itsearviointia
- Raportti vakioasemoinnilla/asiakirjastandardilla TET -harjoittelusta: integrointi työelämään, vaatimustaso hieman korkeampi kuin 5. kurssilla
- Sanaston karttuminen ja muuttuminen
- Kehon kieli
- Runojen lukemista, niihin eläytymistä ja esittämistä

ARVIOINTI

Eri arvosanojen määrittelyt:

Arvosana

- 5 Oppilas osallistuu tunneille sekä suorittaa välttämättömät kirjalliset työt (aine, koe tunti- ja kotitehtävät) ja suulliset tehtävät (pikku esitelmät, pikku puheet, tehtävien esittelyt) välttävästi.
- 6 Oppilas suorittaa kirjalliset työt tyydyttävästi. Tuntiaktiivisuus on tyydyttävä.
- 7 Oppilas tekee tehtävät säännöllisesti ja yrittää parhaansa. Tuntiaktiivisuus on hyvin tyydyttävää. Kirjallisessa ja suullisessa ilmaisussa on mahdollisesti puutteita (lähinnä rakenteessa ja/tai sisällössä).
- 8 Oppilas suoriutuu tehtävistä hyvin ja osoittaa aitoa kiinnostusta äidinkieltä kohtaan sekä yrittää parhaansa. Tuntiaktiivisuus hyvä.
- 9 Oppilas suoriutuu tehtävistä kiitettävästi. Kirjallinen ja suullinen esitys sujuvaa. Suhtautuu hyvin myönteisesti äidinkielen opiskeluun ja tehtävien tekoon. Tuntiaktiivisuus kiitettävä.
- 10 Oppilas suoriutuu tehtävistä erinomaisesti. Tekee kaikki tehtävät kiitettävästi ja oma-aloitteisesti. Osoittaa harrastuneisuutta kaikenlaista lukemista ja tiedonhakua kohtaan, kirjallinen ja suullinen esitys on erittäin sujuvaa. Tuntiaktiivisuus on kiitettävä.

SISÄLLÖLLISET KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osaa lukea sujuvasti kokonaisia teoksia

- pystyy erittelemään lukemaansa, esim. kertomuksen juonta, henkilöitä, miljöötä, rakennetta, kieltä ja jonkin verran myös teemoja
- ymmärtää lukemaansa, esim. asiatekstiä
- osaa erottaa faktan fiktiosta
- tietää kirjallisuuden pääajit ja tärkeimmät suomalaiset kirjailijat
- tietää pääasioita maailmankirjallisuudesta
- pystyy itse löytämään (esim. kunnankirjastosta) itseään kiinnostavaa kirjallisuutta (tietokoneen kautta ja/tai suoraan hyllystä)
- osaa luokitella sanoja, tuntee nominien ja verbien taivutusmuodot ja hahmottaa suomen lauserakenteet
- hallitsee yleiskielen puheessa ja kirjoituksessa
- pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan selkeästi kirjoittamalla, osaa suunnitella ja tuottaa loogisesti etenevää tekstiä
- käsiala on hyvin luettavaa ja tekstin rakenne täyttää melko hyvin selkeyden vaatimukset
- tietää oikeinkirjoitussäännöt ja löytää tarvittaessa lähteen, mistä tarkistaa ne
- haluaa ja rohkenee ilmaista itseään suullisesti ryhmissä, parin kanssa ja jonkin verran myös yksin
- ymmärtää äidinkielen merkityksen ihmiselle ja arvostaa omaa äidinkieltään

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- haluaa ja rohkenee ilmaista itseään kirjallisesti ja suullisesti sekä ryhmän jäsenenä että yksin esiintyessään
- osoittaa päättelevän ja arvioivan kuuntelemisen taitoa
- osaa ottaa ideointi- ja ongelmanratkaisukeskusteluissa sekä muissa ryhmäviestintätilanteissa puheenvuoron ja esittää ehdotuksen, kannanoton, kysymyksen, lisätietoja ja perusteluja
- edistää ryhmän pääsyä tavoitteeseen sekä osaa toimia rakentavasti myös silloin, kun asioista ollaan eri mieltä
- tuntee keskeisimmät puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erot ja ottaa huomioon viestintätilanteen, vastaanottajan ja välineen muun muassa kielimuotoa valitessaan; hän pystyy vaihtamaan nuorison oman puhekielen tarvittaessa yleispuhekieleksi
- pystyy havainnoimaan ja arvioimaan äidinkielen taitojaan; hän ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi; hän antaa myös rakentavaa palautetta toisille ja työskentelee tavoitteellisesti sekä yksin että ryhmässä.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- osaa keskustella erilaisten tekstien kanssa: hän osaa kysyä, tiivistää, kommentoida, väittää vastaan, esittää tulkintoja ja arvioita sekä pohtia tekstin yhteyksiä omiin kokemuksiinsa ja ajatuksiinsa
- tuntee erilaisten tekstien käyttömahdollisuuksia ja osaa suunnistaa monenlaisessa tekstiympäristössä
- lukee tekstejä, myös erilaisia median tekstejä, tarkoituksenmukaista lukutapaa käyttäen
- erottaa tavallisia tekstityyppejä tekstikokonaisuuksista
- tunnistaa tavallisia kaunokirjallisuuden, median ja arjen tekstilajeja
- osaa vertailla tekstejä, löytää sisällön ydinasiat sekä tekijän mielipiteen ja sen perustelut
- pystyy tiivistämään fiktiivisen tekstin juonen, laatimaan henkilökuvia sekä seuraamaan henkilöiden ja heidän suhteittensa kehitystä
- osaa kuvata runoa ja esittää siitä ajatuksia
- tietää, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus, jotka vaikuttavat sen sisältöön, muotoon ja ilmaisuun
- pystyy tekemään havaintoja ja päätelmiä tekstien visuaalisista ja auditiivisista keinoista
- pystyy tekemään havaintoja kielen keinoista ja huomaa esimerkiksi sananvalintojen, käytetyn kuvakielen, lausemuotojen sekä tyyliarvoltaan erilaisten ilmausten yhteyksiä tekstin tarkoitukseen ja sävyyn
- pystyy käyttämään opetettuja kielitiedon ja tekstitiedon käsitteitä tekstejä havainnoidessaan sekä kirjallisuustietoa fiktiivisiä tekstejä käsitellessään.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa käyttää kirjastoa, tietoverkkoja, tieto- ja kaunokirjallisia teoksia sekä suullisesti välitettyä tietoa tiedonhankinnassaan; hän osaa valita lähteensä ja myös ilmoittaa ne
- tuntee puhe-esityksen ja kirjoitelman laatimisen prosessin ja soveltaa tietoaan tekstejä tuottaessaan
- kokoaa esitykseensä riittävästi aineksia, jäsentelee niitä sekä tuo asiasta esille olennaisen; hänen tekstinsä ajatuskulkua on helppo seurata
- pystyy laatimaan suullisia ja kirjoitettuja tekstejä eri tarkoituksiin, muun muassa kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, selostuksia, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosastokirjoituksia ja muita kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä

- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja viestintävälineitä
- osaa hyödyntää kielitietoaan tekstien tuottamisessa ja tehdä tyyllisiä, sanastollisia ja rakenteellisia valintoja; hän osaa säädellä virkkeiden rakennetta ja pituutta sekä tarpeen mukaan tiivistää tekstiään
- soveltaa teksteihinsä tietoaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista, kohteliaisuuskeinoista ja oikeinkirjoituskäytännöistä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut lukutaidon, joka riittää myös kokonaisten kirjojen lukemiseen
- löytää itseään kiinnostavaa tieto- ja kaunokirjallisuutta sekä muita tekstejä ja osaa perustella valintojaan
- on lukenut sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kaunokirjallisuudesta runoja, satuja, tarinoita, novelleja, esimerkkejä näytelmäteksteistä ja sarjakuvia sekä tuntee Kalevalan runoja ja muutakin kansanperinnettä; kokonaisteoksia hän on lukenut ainakin yhteisesti sovitun määrän
- tuntee kirjallisuuden päälaajat, tekstien tyyllisen pääjaon sekä joitakin kirjallisuuden klassikkoja, jotka edustavat eri aikakausia
- pystyy jakamaan luku- ja katselukokemuksensa muiden kanssa
- osaa puhua kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteesta sekä sanastosta; hänellä on tietoa sanaluokista ja tärkeimmistä lauseenjäsenistä, hän tuntee suomen kielen keskeisimmät ominaispiirteet ja pystyy vertailemaan suomen kieltä muihin opiskelemiinsa kieliin; hänellä on käsitys kielisukulaisuudesta ja suomen sukukielistä
- tietää, että suomen kieli vaihtelee tilanteen, käyttäjän ja alueen mukaan
- tietää kielen muuttuvan, hänellä on tietoa äidinkielen asemasta muiden kielten joukossa ja monikulttuurisessa kieliyhteisössä; oppilas tuntee Suomen kielitilanteen, hänellä on perustietoa Suomessa puhuttavista kielistä.

AIHEKOKONAISUUDET

Ihmisenä kasvaminen

- Viestinnän ja ilmaisun avulla itsetuntemus kasvaa
- Ryhmätyötaidot kehittyvät
- Kirjallisuutta lukemalla ja omaa tekstiä tuottamalla opetellaan havainnointia ja tulkintaa

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- Omaan kieleen ja kirjallisuuteen tutustumalla käsitys suomalaisuudesta vahvistuu
- Sukukieliin tutustuminen auttaa ymmärtämään suomen kielen aseman maailman kielten joukossa.
- Havainnoimalla omaa puhumista ja kirjoittamista opitaan arvioimaan omaa kielenkäyttöä

Viestintä ja mediataito

- Harjoitellaan ilmaisemaan itseä suullisesti ja kirjallisesti
- Tulkitaan monipuolisesti viestintää
- Opetellaan suhtautumaan kriittisesti median välittämiin tietoihin
- Opetellaan vertailemaan, valikoimaan ja hyödyntämään hankittua tietoa

7.4 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

RUOTSIN KIELI

Ruotsin kielen opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön maamme ruotsinkielisen väestön kanssa sekä pohjoismaiseen yhteistyöhön. Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas käyttämään kielitaitoaan ja kasvattaa häntä arvostamaan Suomen kaksikielisyyttä ja pohjoismaista elämänmuotoa. Oppilas oppii myös, että taitoaineena ja kommunikaation välineenä kieli edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Oppiaineena ruotsin kieli on taito- ja kulttuuriaine.

RUOTSI B-KIELENÄ (B1)

VUOSILUOKAT 7 – 9

Opetuksen tavoitteena on suulliseen vuorovaikutukseen painottuvan ruotsin kielen perustaidon saavuttaminen. Opetus edistää myös oppilaan kielenopiskelutaitojen ja kulttuurien välisen toimintakyvyn kehittymistä.

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas oppii

- kertomaan perustietoja itsestään ja lähipiiristään sekä viestimään ruotsiksi arkipäivän tavanomaisissa puhetilanteissa tarvittaessa puhekomppanin apuun tukeutuen
- ymmärtämään jokapäiväisen elämän tapahtumia käsittelevää tekstiä tai puhetta tilanneyhteyden tukemana
- kirjoittamaan lyhyen viestin tutuissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- ymmärtämään suomenruotsalaista, ruotsalaista ja muuta pohjoismaista elämänmuotoa
- viestimään ruotsinkielisen kulttuurin edustajien kanssa jokapäiväisissä tilanteissa ruotsinkieliselle kulttuurille luontevalla tavalla.
- oppii ymmärtämään tärkeimmät erot suomenruotsin ja ruotsinruotsin sanastossa ja ilmauksissa

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja, kuten omien viestien laatimista ja tiedonhankintavälineiden käyttöä
- tarkkailemaan ja korjaamaan tuotostaan sekä korvaamaan kielitaitonsa puutteita käyttämällä erilaisia ymmärtämis- ja viestintästrategioita
- arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit suomen ja ruotsin kielen kielialueen näkökulmasta

7. LUOKKA

Aihepiirit

- perhe, asuminen, kaverit
- harrastukset ja vapaa-aika (urheilu, musiikki, eläimet)
- koulu, ruoka, matkustaminen

Rakenteet

- persoonapronominit, kysymyssanat *vad, var, varifrån, vart, hur, när, vem, vems, varför, hurdan*, numerot, kellonajat, *en-* ja *ett-*suku, pronomini *den* ja *det*, substantiivin yksikön epämääräinen ja määräinen muoto, olla-verbit *ha* ja

vara, kieltosanat *nej* ja *inte*, verbin preesens, prepositioita, verbialkuiset kysymykset, apuverbit, monikon epämääräinen ja määräinen muoto, adjektiivit, genetiivi, omistuspronominit, sanajärjestys

Painotetut viestintätilanteet

- esittäytyminen ja esittely, henkilökohtaisia kysymyksiä
- matkustaminen
- asumisesta kertominen
- ulkonäöstä kertominen
- harrastuksista kertominen
- joulunvietosta kertominen
- kahvilassa asioiminen
- lipun, postimerkin yms. ostaminen
- musiikista ja idoleista kertominen
- ruokailutilanteita: pyytäminen ja tarjoaminen
- lomasuunnitelmista kertominen

8. LUOKKA

Aihepiirit

- tunteet
- rock-festivaaleilla oleminen
- sääilmaisut
- asunnon esitleminen
- Ahvenanmaan esittely
- Matkailu: talviurheilua Åressa, leirintäalueella, pyöräretkellä
- Pohjolan pääkaupunkien esittely (erityisesti Tukholma)

Rakenteet

- persoonapronominien objektimuodot, imperfekti, järjestysluvut, *den här* ja *den där*, ajanmääreet, adverbit, *någon* ja *ingen*, adjektiivien vertailu, perfekti ja pluskvamperfekti, prepositiot verbien yhteydessä, rinnastuskonjunktiot, *man*-sana

Painotetut viestintätilanteet

- tien kysyminen
- lipun ostaminen
- vaatepohdintoja

- asunnosta kertominen
- ruokailutilanteita: pyytäminen ja tarjoaminen
- onnitteleminen
- sairauksista kertominen
- tutustuminen
- eriävän mielipiteen ilmaiseminen
- vieraan vastaanottaminen
- matkailuneuvonnassa
- onko tässä vapaata?
- tapaamisesta myöhästyminen

9. LUOKKA

Aihepiirit

- monikulttuurisuus
- ympäristö
- ammatit
- Pohjola

Rakenteet

- sivulause, konditionaali, imperatiivi, infinitiivi, prepositioilmauksia, refleksiiviverbit.
- vapaaehtoisia, syventäviä rakenteita: kysyvät sivulauseet, liikkuvat määreet, *sin/sitt/sina*, aine- ja abstraktisanat, adjektiivi attribuuttina, s-passiivi, lisää prepositioilmauksia

Painotetut viestintätilanteet

- keskustelua monikulttuurisuudesta
- keskustelua unelmista ja niiden toteuttamisesta
- keskustelua ympäristöasioista, keskustelua stressistä
- keskustelua unelmatyöpaikoista ja koulutuksesta
- keskustelua lukuharrastuksesta

7 – 9 LUOKKA

Viestintästrategiat

- tekstien tarkoituksena on aktivoida oppilasta sekä antaa heille keinoja käsitellä tiettyjä aihepiirejä omassa arkipäivässään
- suullisten valmiuksien korostaminen (kuullunymmärtämistehtävät, suulliset harjoitukset ja ääntämisharjoitukset)
- oppimaanoppimista tulevia opiskelumenetelmiä esim. portfolio-tehtäviä, joissa oppilaita rohkaistaan hieman suurempiin kirjoitustehtäviin esim. Internetistä hankittavien tietojen avulla (Eurooppalainen kielisalkku)
- testa digi-själv- tehtävien avulla oppilaat voivat testata kielitaitoaan
- itsearviointia oppilaiden opiskelu- ja työskentelytapojen ja kielenopiskelutaitojen kehittämiseksi ja parantamiseksi
- harjoitellaan kirjasarjan tehtäviä ja sanastoa www-sivujen avulla

AIHEKOKONAISUUDET

Ihmisenä kasvaminen

- paljon tehtäviä, joiden avulla oppilaat opiskelevat pareittain tai ryhmissä, kertovat itsestään, pelaavat, leikkivät ja nauravat. Näissä työtavoissa jokainen oppilas on tärkeä, oppii vuorovaikutusta ja voi edetä omien edellytystensä mukaisesti.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- esitellään suomenruotsalaista, ruotsalaista, suomalaista ja pohjoismaista kulttuuria
- henkilöt, paikat ja tapahtumat autenttisia
- monikulttuurisuus, suvaitsevaisuus ja kansainvälisyys kuuluvat luonnollisena osana opetusmateriaaliin

Viestintä- ja mediataito

- painotetaan suullisia valmiuksia: oppilas harjoittelee säännöllisesti kysymään ja kertomaan sekä ilmaisemaan mielipiteitä ja tunteita
- eri tiedotusvälineet ovat aiheina mukana jatkuvasti (7. luokka: sanomalehdet, 8. luokka: tietotekniikka ja 9. luokka: televisio ja radio)
- tehtäviä, joissa oppilaat harjoittelevat hankkimaan yksinkertaista tietoa tiedotusvälineistä

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- työtavat edistävät oppilaan omatoimisuutta, aloitteellisuutta ja päämäärätietoisuutta
- sisällöissä tutustutaan koulutukseen ja työelämään sekä joihinkin osallistuviin kansalaisjärjestöihin

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- aihekokonaisuus esillä omana aihepiirinään 9. luokalla

Turvallisuus ja liikenne

- turvallisuusasioita pohditaan esimerkiksi suurkaupungin hyviä ja huonoja puolia punnittaessa

Ihminen ja teknologia

- rohkaistaan oppilaita käyttämään tietotekniikkaa omissa tuotoksissaan ja tiedonhankinnassa

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
<i>A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe</i>	<i>A1.3 Toimiva alkeiskielitaito</i>	<i>A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe</i>	<i>A1.3 Toimiva alkeiskielitaito</i>

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee suomenruotsalaisen ja ruotsalaisen sekä muiden pohjoismaisten elämänmuotojen ja kulttuurien keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä. Oppilas tuntee maamme suomen- ja ruotsinkielisten asukkaiden arkipäivän vuorovaikutusmuotoja ja ymmärtää pohjoismaisen yhteistyön merkityksen.

Opiskelustrategiat

Oppilas käyttää säännöllisesti opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

ARVIOINTI

Arvosteluun vaikuttavat tekijät

B1-ruotsissa käytetään arvostelun perusteena seuraavia kriteerejä::

- koearvosanat
- tuntiosaaminen
- jatkuva näyttö (kotitehtävien suorittaminen, tuntikuulustelut)
- työskentely oppitunneilla
- asennoituminen opiskeluun
- ryhmätyötaidot

Aktiivinen osallistuminen kielten valinnaiskursseihin vaikuttaa arvosanaan positiivisesti.

B1-ruotsin kriteerit

1) Ymmärtäminen:

Oppilas ymmärtää ruotsinkielistä puhetta ja tekstiä niin, että hän selviytyy yksinkertaisista henkilökohtaisista kysymyksistä ja erilaisista asiointi- ja vuorovaikutustilanteista. Hän pystyy myös löytämään jokapäiväisistä yksinkertaisista teksteistä tarvitsemansa informaation.

2) Tuottaminen:

Oppilas ääntää ymmärrettävästi, saa viestinsä ilmaistua, osaa tervehtiä ja asioida yksinkertaisissa jokapäiväisissä tilanteissa. Oppilas selviytyy yksinkertaisista kirjallisista tehtävistä, esim. asioidessaan hotellissa ja pystyy kertomaan lyhyesti itsestään. Hän osaa myös käyttää tarvittavia apuvälineitä.

	4	5/6	7	8	9/10
Työskentely tunnilla	- ei viittaa - ei kykene itsenäiseen työhön	-viittaa harvoin -kopio/tuottaa jonkin verran itse	-viittaa silloin tällöin - työskentelee itsenäisesti, kaipaa joskus apua	-viittaa melko usein - työskentelee itsenäisesti	-viittaa usein/jatkuvasti - oma-aloitteinen
Kotitehtävät	- useimmiten tekemättä	- melko usein tekemättä	- joskus tekemättä	- useimmiten tehty	- tehty hyvin/erittäin hyvin
Asennoituminen opiskeluun	- häiriköi jatkuvasti	- häiriköi silloin tällöin	- yritteliäs, antaa työrauhan	-työteliäs, antaa työrauhan	- ahkera, tunnollinen, positiivinen asenne, harrastuneisuus
Ääntäminen	heikko	toisten mallin mukaan	tydyttävä	melko hyvä	hyvä/erinomainen

7.5 VIERAAT KIELET

Vieraan kielen opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia toimia erikielisisissä viestintätilanteissa. Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas käyttämään kielitaitoaan ja kasvattaa hänet ymmärtämään ja arvostamaan myös muiden kulttuureiden elämänmuotoa. Oppilas oppii myös, että taitoaineena ja kommunikaation välineenä kieli edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Vieraskieli oppiaineena on taito- ja kulttuuriaine.

A-KIELI

A-kieltä opiskellaan kaikille yhteisenä aineena. Lisäksi A-kieli voidaan aloittaa vapaaehtoisena. Hyvien opiskelutottumusten omaksuminen kaikille yhteisen A-kielen opetuksessa luo pohjaa myöhemmin alkaville kieliopinnoille. A-kielen opiskelun myötä oppilailla alkaa myös kehittyä kulttuurien välinen toimintakyky.

VUOSILUOKAT 7–9

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen elämän alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla kasvaa ja hän hankkii lisää kielten opiskelulle ominaisia strategioita.

TAVOITTEET

Kielitaito, englanti

Oppilas oppii

- ymmärtämään pääajatuksia ja keskeisiä yksityiskohtia myös laajempaa yleistietoa sisältävästä kuullusta tai luetusta, selvästi jäsennetystä tekstistä
- selviytymään myös hiukan vaativammista epävirallisista keskustelutilanteista sekä kertomaan suullisesti tai kirjallisesti arkisista asioista, jotka sisältävät myös jonkin verran yksityiskohtia
- tiedostamaan joitakin keskeisiä eroja englannin kielen eri varianteista.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan kohdekulttuuria ja ymmärtämään sitä omaa kulttuuritaustaansa vasten
- viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa

- tiedostamaan arvojen kulttuurisidonnaisuuden.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja ja opiskelustrategioita ja käyttämään hyväksi äidinkielessä oppimaansa
- hyödyntämään tieto- ja viestintäteknikkaa tiedonhankinnassa ja viestinnässä
- tekemään pienimuotoisia projektitöitä itsenäisesti tai ryhmässä
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

Luokilla 3 – 6 esiin tulleen lisäksi

7. LUOKKA

Aihepiirit

- koti, perhe, asuminen maalla ja kaupungissa, lähiympäristön lemmikit; koulunkäynti (Englanti ja Uusi Seelanti); ystävät ja ystävyys
- harrastukset; rahankäyttö ja ostokset; vaatteet ja pukeutuminen; ruoka ja ruokailu

Rakenteet

- olla, omistaa; yleispreesens, yleisimperfekti, perfekti, pluskvamperfekti; adjektiivien vertailu; prepositioita, adverbejä, ajan ilmaisuja
- verbin ing -muoto; futuuri ja if -ehtolause; sanajärjestys; kestopreesens ja kestoimperfekti; 1. konditionaali, 1. konditionaali ja if -ehtolause alustavasti; imperatiivi

Painotetut viestintätilanteet

- esittäytyminen ja esittely, tuttavien tapaaminen, paikasta ja ajankohdasta sopiminen, uutiset ja niihin reagointi
- harrastuksista ja kiinnostuksista kertominen; ehdottaminen ja vastaaminen; kohteliaisuudet ja reagoinnit; ruokailutilanteita: pyytäminen, tarjoaminen

Oppimaan oppiminen ja viestintästrategiat

- Minä englannin oppijana-lomakkeet
- Learning tips-vihjeet ja niiden aktivoiminen

- säännölliselle opiskelulle välttämättömiä strategioita ja työtapoja kuten aktiivisuus pari- ja ryhmätyöskentelyssä, kotitehtävien säännöllinen tekeminen
- kielitaidon puutteiden korvaaminen esim. selittämällä sanoja toisin
- tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen (esim. valmisohjelmat, tiedon hankinta projektityöskentelyssä)
- oman työskentelyn ja kielitaidon arviointi
- oppimaan oppimista tukevia opiskelumenetelmiä, esim. yhteistoiminnallinen oppiminen, erilaiset projektit, Eurooppalainen kielisalkku

8. LUOKKA

Aihepiirit

- Eurooppa, eurooppalaisten nuorten identiteetti, maiden ominaispiirteitä; matkustaminen, lomailu; oman ja vieraan kulttuurin vertailu: Brittiläinen kansanyhteisö, Intia
- Yhdysvallat: historiaa, maantietoa, juhlapäiviä, merkkihenkilöitä; amerikkalainen elämäntapa eurooppalaisin silmin
- nuorten ja aikuisten suhteet; koulukiusaaminen; terveet elämäntavat; idoleita ja sankareita; Suomi: perustiedot, ulkomaalainen Suomessa, suomalainen ruoka, urheilu, teknologia

Rakenteet

- substantiivit: laskettavat ja ei-laskettavat, artikkelit, yksikkö ja monikko; relatiivipronominit; muodollinen subjekti; paljoussanat
- verbinmuotojen kertaus; persoonapronominikertaus, uutena objektimuodot ja itsenäiset omistusmuodot; artikkelin käyttö maantieteellisten nimien yhteydessä; adjektiivit ja adverbit sekä niiden vertailu; be able, have to; paikan ja ajan prepositiota
- modaaliapuverbit ja korvaavia rakenteita; refleksiivipronominit; futuurin ja 1. konditionaalien ehtolauseiden vahvistus, 2. konditionaali ja ehtolause alustavasti; liitekysymykset

Painotetut viestintätilanteet

- ulkomaalaisen kohtelias tapaaminen, matkustustilanteita, tien kysyminen ja neuvominen
- amerikanenglannin ja brittienglannin eroja, käsityksiä ja ohjattua keskustelua Amerikasta ja amerikkalaisuudesta
- ohjatut keskustelut kurssin aihepiireistä; nuorten ja vanhempien suhteet, idolit ja sankarit, Suomi ja suomalaisuus

Oppimaan oppiminen ja viestintästrategiat

- Minä englannin oppijana-lomakkeet
- Learning tips -vihjeet ja niiden aktivoinnit tehtävissä
- systemaattisempi työtapojen käyttö ja strategioiden hyödyntäminen, kuten uusien sanojen merkityksien päättely asiayhteydestä
- tieto- ja viestintätekniikan kehittyneempi hyödyntäminen esim. tiedonhankinnassa
- kehittyneempi kyky arvioida oman kielitaidon eri osa-alueita suhteessa tavoitteisiin sekä työskentelytapojen muuttaminen tarvittaessa
- oppimaan oppimista tukevia työskentelymenetelmiä, esim. yhteistoiminnallinen oppiminen, erilaiset projektit, Eurooppalainen kielisalkku

9. LUOKKA

Aihepiirit

- ihmissuhteet, tunne-elämä, terveys ja hyvinvointi, kestävä kehitys
- opiskelu, työ ja elinkeinot, yhteiskunnan palvelut
- tiedotusvälineet, viestintä, mainonta
- arkielämän teknologia
- nuorisokulttuuri, taide ja viihde...

Rakenteet

- passiivi, ing -muoto, infinitiivi, lisää konditionaalia
- epäsuora kysymys ja esitys
- monipuolinen, mittava kertaus

Painotetut viestintätilanteet

- oman mielipiteen ilmaiseminen ja tunteistaan kertominen
- ohjatut keskustelut kurssin aihepiireistä; opiskelu, työ, tiedotusvälineet ja nuorisokulttuuri

Oppimaan oppiminen ja viestintästrategiat

- Minä englannin oppijana-lomakkeet
- Learning tips -vihjeet ja niiden aktivoinnit tehtävissä
- aikaisempaa pitkäjännitteisempi ja tavoitteellisempi työtapojen käyttö, strategioiden hyödyntäminen ja vastuullinen työskentely oppimistavoitteiden saavuttamiseksi
- oppimaan oppimista tukevia työskentelymenetelmiä, esim. yhteistoiminnallinen oppiminen, erilaiset projektit, Eurooppalainen kielisalkku

AIHEKOKONAISUUDET

Ihmisenä kasvaminen

- oppilaat opiskelevat pareittain tai ryhmissä, pelaavat ja leikkivät; näin jokainen oppilas on tärkeä ja vuorovaikutustaidot kasvavat

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- käsitellään englantilaista kielialuetta ja sen erilaisia kulttuureita
- käsitellään myös Suomea ja suomalaiselle elämäntavalle tyypillisiä piirteitä
- tavoitteena on, että oppilas oppii vertailemaan omaa ja kohdekulttuuria, arvostamaan monikulttuurisuutta, suvaitsevaisuutta ja kansainvälisyyttä

Viestintä- ja mediataito

- painotetaan oppilaan suullisia valmiuksia
- hyödynnetään monipuolisesti opetusteknologiaa

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

- sisällöissä tutustutaan koulutukseen ja työelämään
- työtavat edistävät oppilaan omatoimisuutta ja päämäärätietoisuutta

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- aihekokonaisuuden asioita käsitellään omana aihepiirinään 9. luokalla

Turvallisuus ja liikenne

- matkustusteeman yhteydessä pohditaan myös liikenne- ja turvallisuusasioita

Ihminen ja teknologia

- oppimateriaali rohkaisee oppilaita käyttämään tietotekniikkaa omissa tuotoksissaan ja tiedonhankinnassa

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

	<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
Englanti	<i>B1.1 Toimiva peruskielitaito</i>	<i>A2.2 Kehittyvä peruskielitaito</i>	<i>B1.1 Toimiva peruskielitaito</i>	<i>A2.2 Kehittyvä peruskielitaito</i>
Muut kielet	<i>A2.2 Kehittyvä peruskielitaito</i>	<i>A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe</i>	<i>A2.2 Kehittyvä peruskielitaito</i>	<i>A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe</i>

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee kohdekielen kielialueen elämänmuotoa ja historiaa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää säännöllisesti kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja
- on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

ARVIOINTI

Arvosteluun vaikuttavat tekijät

A1-englannissa käytetään arvostelun perusteena seuraavia kriteerejä:

- koearvosanat
- tuntiosaaminen
- jatkuva näyttö (kotitehtävien suorittaminen, tuntikuulustelut)
- työskentely oppitunneilla
- asennoituminen opiskeluun
- ryhmätyötaidot

Aktiivinen osallistuminen kielten valinnaiskursseihin vaikuttaa arvosanaan positiivisesti.

	4	5/6	7	8	9/10
Työskentely oppitunneilla	- ei viittaa - ei kykene itsenäiseen työhön	-viittaa harvoin - kopioi/tuottaa jonkin verran itse	-viittaa silloin tällöin - työskentelee itsenäisesti, kaipaa joskus apua	-viittaa melko usein - työskentelee itsenäisesti	-viittaa usein/jatkuvasti - oma-aloitteinen
Kotitehtävät	- useimmiten tekemättä	- melko usein tekemättä	- joskus tekemättä	- useimmiten tehty	- tehty hyvin/erittäin hyvin
Asennoituminen opiskeluun	- häiriköi jatkuvasti	- häiriköi silloin tällöin	-yritteliäs, antaa työrauhan	-työteliäs, antaa työrauhan	- ahkera/tunnollinen, positiivinen asenne, harrastuneisuus
ääntäminen	heikko	toisten mallin mukaan	tydyttävä	melko hyvä	hyvä/erinomainen

7.6 MATEMATIIKKA

Matematiikan opetuksen tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia matemaattisen ajattelun kehittämiseen ja matemaattisten käsitteiden sekä yleisimmin käytettyjen ratkaisumenetelmien oppimiseen. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luovaa ja täsmällistä ajattelua, ja sen tulee ohjata oppilasta löytämään ja muokkaamaan ongelmia sekä etsimään ratkaisuja niihin. Matematiikan merkitys on nähtävä laajasti – se vaikuttaa oppilaan henkiseen kasvamiseen sekä edistää oppilaan tavoitteellista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta.

Matematiikan opetuksen on edettävä systemaattisesti, ja sen tulee luoda kestävä pohja matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle. Konkreettisuus toimii tärkeänä apuvälineenä yhdistettäessä oppilaan kokemuksia ja ajattelujärjestelmiä matematiikan abstraktiin järjestelmään. Arkipäivän tilanteissa eteen tulevia ongelmia, joita on mahdollista ratkoa matemaattisen ajattelun tai toiminnan avulla, tulee hyödyntää tehokkaasti. Tieto- ja viestintätekniikkaa tulee käyttää oppilaan oppimisprosessin tukemisessa.

VUOSILUOKAT 7–9

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen ydintehtävänä on syventää matemaattisten käsitteiden ymmärtämistä ja tarjota riittävät perusvalmiudet. Perusvalmiuksiin kuuluvat arkipäivän matemaattisten ongelmien mallintaminen, matemaattisten ajattelumallien oppiminen sekä muistamisen, keskittymisen ja täsmällisen ilmaisun harjoittelu.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- luottamaan itseensä ja ottamaan vastuun omasta oppimisestaan matematiikassa
- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä näkemään matematiikan ja reaalimaailman välisiä yhteyksiä
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- loogista ja luovaa ajattelua
- soveltamaan erilaisia menetelmiä tiedon hankintaan ja käsittelyyn
- ilmaisemaan ajatuksensa yksiselitteisesti ja perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella
- näkemään säännönmukaisuuksia
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä.

OPETUKSEN SISÄLLÖT

7.LUOKKA

Laskuja rationaaliluvuilla

- varmennetaan peruslaskutoimitusten hallinta rationaalilukualueella

Geometrisia kuvioita

- laajennetaan käsitteistöä suorien, kulmien, monikulmioiden, ympyrän, yhtenevyyden ja symmetrian osalta sekä tutustutaan säännöllisten kappaleitten rakenteeseen

Luvuista kirjaimiin

- otetaan käyttöön muuttujan käsite, opetellaan lausekkeiden muodostamista ja arvon laskemista
- varmistetaan potenssimerkinnän ja eksponentin vaikutusalan hallinta ja opetellaan potenssien laskusäännöt eksponentin ollessa luonnollinen luku

- harjoitellaan luvun esittämistä kymmenpotenssimuodossa, harjoitellaan laskimen käyttöä
- otetaan käyttöön neliöjuuren ja reaalityön käsitteet
- tutustutaan polynomin peruskäsitteisiin sekä laskutoimituksiin polynomeilla

8. LUOKKA

Polynomeja, lukuja ja ongelmia

- opitaan käsitteet polynomi, polynomin arvo sekä polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku
- tutustutaan kokonaislukujen tekijöihinjakoon sekä aritmeettiseen ja geometriseen lukujonoon

Yhtälö, epäyhtälö ja verrannollisuus

- ratkaistaan 1.asteen yhtälöitä ja epäyhtälöitä sekä 2.asteen vaillinaisia yhtälöitä
- harjoitellaan ongelmaratkaisua yhtälöitä ja verrannollisuutta apuna käyttäen

Tasogeometriaa

- palautetaan mieleen pituuden ja pinta-alan yksiköt ja yksikkömuunnokset
- opetellaan Pythagoraan lause ja sen käyttö janojen pituuksien laskemisessa
- ratkotaan monikulmioiden piirejä ja aloja sekä ympyrän ja sektorin kaaria, kulmia ja aloja
- mittakaavaa ja yhdenmuotoisuutta apuna käyttäen perehdytään karttoihin ja piirustuksiin

Prosenttilasku

- otetaan prosentteja ja promilleja, ratkotaan prosenttilukuja, muutos- ja vertailuprosentteja
- harjoitellaan korkolaskentaa ja liuoslaskuja

9. LUOKKA

Funktioita ja tilastoja

- määritellään funktio, funktion kasvavuus ja vähenevyys, nollakohdat sekä suurin ja pienin arvo
- piirretään suoria ja ratkotaan suorien yhtälöitä
- tutustutaan paraabeleihin ja hyperbeleihin
- harjoitellaan tilastojen kuvaamista erilaisilla diagrammeilla ja tilastollisilla tunnusluvuilla

Trigonometria ja avaruusgeometria

- määritellään trigonometriset funktiot ja ratkotaan niitä käyttäen pituuksia ja kulmia
- opetellaan tunnistamaan ja piirtämään lieriöt, kartiot ja pallot
- harjoitellaan laskemaan säännöllisten kappaleitten aloja ja tilavuuksia

Todennäköisyyslaskentaa ja yhtälöpareja

- harjoitellaan tuloperiaatteen käyttöä
- määritellään todennäköisyyden käsite, klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- lasketaan peräkkäisten tapahtumien, toisistaan riippumattomien tapahtumien ja toisistaan riippuvien tapahtumien todennäköisyyksiä
- ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti
- harjoitellaan yhtälöparin käyttöä ongelmanratkaisussa

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Ajattelun taidot ja menetelmät

Oppilas

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa käyttää puheessaan loogisia elementtejä kuten ja, tai, jos niin, ei, on olemassa, ei ole olemassa
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden
- osaa käyttää luokittelua matemaattisten ongelmien ratkaisuisissa
- osaa esittää järjestelmällisesti mahdolliset ratkaisuvaihtoehdot taulukkoa, puu-, polku- tai muuta diagrammia käyttäen.

Luvut ja laskutoimitukset

Oppilas osaa

- arvioida mahdollista tulosta sekä laatia suunnitelman laskun ratkaisemisesta ja hänellä on luotettava peruslaskutaito
- korottaa luvun potenssiin, jonka eksponenttina on luonnollinen luku ja pystyy jakamaan luvun alkutekijöihinsä.
- ratkaista tehtäviä, joissa tarvitaan neliöjuurta
- käyttää verrantoa, prosenttilaskua ja muita laskutoimituksia arkielämässä eteen tulevien ongelmien ratkaisemisessa.

Algebra

Oppilas osaa

- ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön
- sieventää yksinkertaisia algebrallisia lausekkeita
- potenssien laskutoimitukset
- muodostaa yksinkertaisesta arkielämään liittyvästä ongelmasta yhtälön ja ratkaista sen algebrallisesti tai pääättelemällä
- käyttää yhtälöparia yksinkertaisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tuloksen järkevyyttä sekä tarkastaa ratkaisunsa eri vaiheet.

Funktiot

Oppilas

- osaa määrittää pisteen koordinaatit koordinaatistosta
- osaa laatia taulukon lukupareista annetun säännön mukaan
- osaa etsiä lineaarisen funktion nollakohdan
- osaa jatkaa lukujonoa annetun säännön mukaan ja pystyy kertomaan sanallisesti yleisen säännön annetun lukujonon muodostumisesta
- tietää suoran yhtälön kulmakertoimen ja vakion merkityksen; hän osaa määrittää kahden suoran leikkauspisteen piirtämällä.

Geometria

Oppilas osaa

- tunnistaa eri geometriset muodot ja tuntee niiden ominaisuudet
- soveltaa oppimiansa piirin, pinta-alan ja tilavuuden laskutapoja
- käyttää harppia ja viivoitinta yksinkertaisten geometrinen konstruktioiden tekemiseen
- löytää yhdenmuotoisia ja yhteneviä sekä symmetrisiä kuvioita ja pystyy soveltamaan tätä taitoa kolmioiden ja nelikulmioiden ominaisuuksien tutkimisessa
- soveltaa kahden kulman välisiä yhteyksiä yksinkertaisissa tilanteissa
- käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa suorakulmaisen kolmion osien ratkaisemiseen
- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia sekä muuntaa tavanomaisimpia mittayksiköitä.

Todennäköisyys ja tilastot

Oppilas osaa

- määrittää mahdollisten tapausten lukumäärän ja järjestää yksinkertaisen empiirisen tutkimuksen todennäköisyydestä; hän ymmärtää todennäköisyyden ja satunnaisuuden merkityksen arkielämän tilanteissa
- lukea erilaisia taulukoita ja diagrammeja ja määrittää annetusta aineistosta frekvenssit, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiä.

ARVIOINTI

Numeroarvosteluun vaikuttavat seuraavat tekijät:

- menestyminen kirjallisissa kokeissa
- kotitehtävien tunnollinen suorittaminen
- opetuskeskusteluun osallistuminen
- vihkotyöskentelyn täsmällisyys ja siisteys
- harrastuneisuus matematiikkaan

MATEMATIIKAN ARVIOINTIPERUSTEET

	4	5	6	7	8	9	10
	Hylätty	Välttävä	Kohtalainen	Tyydyttävä	Hyvä	Kiitettävä	Erinomainen
Matematiikan tiedot ja taidot	tiedot ja taidot kaikilla osa-alueilla olemattomat	tiedot ja taidot kaikilla osa-alueilla heikot	hallitsee jonkin osa-alueen tiedot ja taidot kriteerien mukaisesti	hallitsee useimpien osa-alueiden tiedot ja taidot kriteerien mukaisesti	hallitsee eri osa-alueiden tiedot ja taidot paremmin kuin kriteerit edellyttävät	hallitsee useiden osa-alueiden tiedot ja taidot paremmin kuin kriteerit edellyttävät	ylittää lähes kaikilla tiedon ja taidon osa-alueilla kriteerien vaatimukset
Ajattelun ja työskentelyn taidot	ei pysty itsenäiseen työskentelyyn	itsenäinen työskentely heikkoa, matemaattinen ajattelukyky puutteellinen	pystyy itsenäiseen työskentelyyn, mutta matemaattinen ajattelukyky heikko	itsenäinen työskentely sujuu, mutta tietojen soveltaminen uuteen tilanteeseen vaikeaa	osaa käyttää oppimiaan tietoja ja taitoja uudessa tilanteessa, pystyy yhteistyöhön toisten oppilaiden	osaa arvioida ratkaisunsa järkevyyttä osaa perustella täsmällisesti ratkaisunsa	osaa yhdistellä tietoja ja taitoja tarkoituksen mukaisesti, osaa valita eri ongelmatilanteisiin sopivat ratkaisumenetelmät

					kanssa		
Asenteet	välinpitämätön opiskelun suhteen, opiskeluvälineet puuttuvat, häiritsee muita, epä-täsmällinen	ei oma-aloitteisuutta opiskelun suhteen, vaatii jatkuvaa valvontaa ja ohjausta, häiritsee toisinaan	pyrkii suoriutumaan annetuista tehtävistä, mutta vaikeuksien tullen luovuttaa helposti, opetustilan teissa keskittymisvaikeuksia	suorittaa annetut tehtävät, vaikeuksien tullen pyytää apua, opetustilanteissa passiivinen	suorittaa annetut tehtävät enimmäkseen itse-näisesti, opetustilan teissa usein passiivinen	osallistuu opetustilanteisiin aktiivisesti	opetustilanteissa aktiivinen, osoittaa harrastuneisuutta jotakin matematiikan aihepiiriä kohtaan

7.8 BIOLOGIA JA MAANTIETO

BIOLOGIA

TAVOITTEET

oppilas

- oppi tuntemaan eliölajeja, eliöiden rakennetta ja elintoimintoja
- ymmärtää eliölajien monimuotoisuuden ja sopeutumisen elinympäristöönsä
- osaa hahmottaa ekosysteemin rakenteen ja sen toiminnan
- ymmärtää luonnon syy- ja seurasuhteita
- oppii tuntemaan itseään ja ihmisten erilaisuuden
- oppii ottamaan vastuun itsestään ja omaksuu terveelliset elämäntavat
- oppii tunnistamaan ympäristömuutoksia, etsimään niiden syitä ja pohtimaan seurauksia
- oppii arvioimaan omien valintojensa merkitystä ja etsimään keinoja vähentää haitallisia ympäristövaikutuksia

SISÄLLÖT

- kotiseudun jokin ekosysteemi, sen tyypilliset eliölajit, niiden rakenne ja ekologia, tuottajien, kuluttajien ja hajottajien merkitys ekosysteemissä, kahden ekosysteemin vertailu, aineiden kierto ja energian kulku luonnossa sekä ihmisen vaikutus niihin

- ihmisen rakenne ja elintoiminnot, niiden tarkoituksenmukaisuus ja säätely sekä niissä esiintyvä vaihtelu, ihmisen elämänsykli syntymästä kuolemaan, seksuaalisuus ja ihmissuhteet, terveyttä edistävät ja vaarantavat tekijät
- ihminen ja ympäristö, ihminen luonnonvarojen käyttäjänä ja ympäristömuutosten aiheuttajana, ympäristöongelmien syyt ja ratkaisumahdollisuudet, luonnon- ja kulttuuriympäristön suojeleminen sekä keinot toimia hyvän ympäristön puolesta

7. LUOKKA

Vesien ekologia:

- makeat vedet (määritelmä, luokittelu, erot mereen)
- kasvit, eläimet, rakenne, sopeutuminen vesielämään
- kotiseudun vesistöt
- vesistöjen nykytila
- ihmisen vaikutus vesistöihin, suojeleminen, käyttö, merkitys ihmiselle
- Itämeri: piirteet, kasvit, eläimet, merkitys, nykytila, suojeleminen

Soiden ekologia:

- suon määritelmä
- soistuminen (syyt, tavat, soiden yleisyys)
- suotyypit
- kasvit, eläimet
- ekosysteemi
- merkitys
- ihmisen toiminta
- suojeleminen

8. LUOKKA

Metsien ekologia:

- yleispiirteet, Suomen metsien vertailu maapallon metsiin
- metsän rakenne, puulajisuhteet
- kasvit, eläimet, sienet
- metsätyypit
- ekosysteemi
- metsän sukkessio
- kotiseudun metsät
- metsätalous: metsänhoito, monikäyttö
- metsien tila, saastuminen, suojeleminen

Kasvien anatomia ja fysiologia:

- rakenne
- veden ja ravinteiden otto
- haihduttaminen
- fotosynteesi
- lisääntyminen
- kasvikunnan jako

Etologia:

- muutto
- lisääntymisajan käyttäytyminen (peippo, metso, teeri)
- käsitteet (reviiri, vaistotoiminnat, avainärsyke, atrappi, leimautuminen, soidin) esimerkein
- kotiseudun lintujen tunnistus

9. LUOKKA

Ihmisen anatomia ja fysiologia:

- solu → kudos → elin → elimistö
- iho, luusto, lihakset, ruoansulatus, hengitys, verenkierto, munuaiset, umpirauhaset + hormonit, hermosto, aistit, mikrobit, loiset
- tupakka, alkoholi, huumeet
- lisääntymisanatomia ja -fysiologia: sukupuolielinten rakenne, raskaus synnytys, ehkäisy, sukupuolitaudit

Genetiikka:

- perusteet
- sukupuolen määräytyminen
- geenit → ominaisuudet
- kasvien ja eläinten jalostus

Eliökunnan kehitys:

- evoluution määritelmä, todisteet
- eläin- ja kasvikunnan sekä ihmisen evoluutio

Ympäristönsuojelu:

- maaperän, veden ja ilman saastuminen
- ihminen saastuttajana

- ihminen suojelijana (jokapäiväisesti → maailmanlaajuisesti)
- kompostointi, kierrätys, ongelmajätteet jne.

OPETUSMENETELMÄT

- retket, maastotyöskentely, omat havainnot
- yksilö-, pari- ja ryhmätyöt
- laborointi, mikroskopointi
- videot, diat, pelit
- opetuskeskustelu
- esitelmät, tutkielmat (kirjallisuuden ja ajankohtaisen aineiston käyttö)
- integrointi muihin aineisiin
- kasvien keruu, eläinten (lähinnä selkärangattomien) pyynti
- lajinmäärittystä oppaiden avulla
- tilastojen ja diagrammien käyttö
- yhteistoiminnallinen oppiminen
- opettajajohtoinen opetus

ARVIOINTI

Arvioinnissa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

- jatkuva näyttö: läksynkuulustelut, aktiivisuus, harrastuneisuus, omatoimisuus, pitkäjänteisyys, huolellisuus, yhteistyökykyisyys
- kokeet
- lajintuntemuskuulustelut
- tuotokset: yksilö-, pari- ja ryhmätyöt, esitelmät, tutkielmat, maastotyöt
- oppilaan oma käsitys edistymisestään
- suhde opetettavaan aineeseen

Arviointi suoritetaan asteikolla 4 – 10.

Oppilaan oppimistulokset vastaavat arvioinnissa arvosanaa hyvä (8), mikäli hän osoittaa kullekin vuosiluokalle tarkoitetun keskeisen oppiaineen osaamista.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Biologian tutkimustaidot

Oppilas osaa

- käyttää mikroskooppia näytteitä tutkiessaan
- työskennellä maastossa ja laboratoriossa annettujen ohjeiden mukaan sekä osaa kerätä kasveja ohjeiden mukaisesti
- toteuttaa itsenäisesti pienimuotoisia tutkimuksia.

Luonto ja ekosysteemit

Oppilas osaa

- jaotella eliöitä pääryhmittäin keskeisten tuntomerkkien avulla ja osaa tunnistaa lähiluonnon kasvi-, eläin- ja sienilajeja
- kuvata ekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan
- nimetä ja kuvata metsä- ja järvityyppejä
- tehdä pienimuotoisia metsä-, vesi- tai suoekosysteemiin liittyviä tutkimuksia
- selostaa perusasioita metsänhoidosta ja kasvinviljelystä
- kuvata esimerkein luonnon monimuotoisuutta, osaa perustella sen merkitystä ekologisen kestävyuden kannalta sekä tuntee metsien kestäväen käytön periaatteet.

Elämä ja evoluutio

Oppilas osaa

- kuvata pääpiirteet kasvi- ja eläinsolun rakenteesta
- selostaa fotosynteesin ja kuvata sen merkityksen eliökunnan kannalta
- kuvata kasvien, eläinten, sienten ja mikrobien lisääntymistä
- selostaa evoluution peruspiirteet ja ihmisen evoluution vaiheet
- jäsentää eliökunnan pääryhmiin ja perustella ryhmittelyä.

Ihminen

Oppilas osaa

- kuvata ihmisen tärkeimpien kudosten, elinten ja elimistöjen rakenteen ja toiminnan pääpiirteet
- selvittää seksuaalisuuden erilaisia ilmenemismuotoja
- selostaa pääpiirteissään sukupuolisolujen synnyn, yhdynnän, hedelmöityksen, raskauden kulun ja synnytyksen
- käyttää periytymiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- kuvata ekologisesti kestävästä kehityksestä sekä luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja ympäristösuojelun merkitystä
- tehdä pienimuotoisia tutkimuksia oman elinympäristönsä tilasta
- kertoa esimerkkejä kotiseutunsa luonnonympäristön muuttumisesta ja osaa antaa esimerkkejä siitä, millä tavalla voi itse toimia kestäväen kehityksen tavoitteiden mukaisesti.

MAANTIETO

TAVOITTEET

Oppilas

- harjaantuu havainnoimaan luonnon- ja kulttuuriympäristöä
- pystyy tulkitsemaan karttoja ja käyttämään kuvia, kaavioita ja tekstejä maantieteellisinä tiedonlähteinä
- oppii ymmärtämään Maan aseman ja sen erityispiirteet
- hahmottaa maailmankartan
- tutustuu Suomeen, muuhun Eurooppaan ja maapallon muihin alueisiin niin, että hänen oma kulttuuri-identiteettinsä vahvistuu
- oppii ymmärtämään ja arvostamaan muita maita, kansoja ja kulttuureja
- oppii hankkimaan ajankohtaistietoa sekä tuottamaan ja havainnollistamaan itse maantieteellistä tietoa
- oppii tarkastelemaan ihmisen toiminnan riippuvuutta ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista sekä havainnollistamaan teknologisen, taloudellisen ja kulttuurisen
- kehityksen aiheuttamia muutoksia eri alueilla
- oppii ymmärtämään, että jokaisella ihmisellä on vastuu ympäristöstä ja että maapallon ja ihmisten tulevaisuus on riippuvainen ihmisyhteisöjen tekemistä päätöksistä.

SISÄLLÖT

- maapallo, ihmisen kotiplaneetta, ja sen muuttuvat ympäristöt, luonnon ja ihmisenvuorovaikutussuhteet, luonnonvarojen globaalinen jakautuminen ja käyttö sekä luonnon kestävän käytön edellytykset
- Suomi Euroopan osana, Suomen luonnonolot, väestö, elinkeinot ja alueellinen vertailu, eurooppalaisen yhteistyön muodot ja vaikutukset, ihmisen toiminnan ympäristövaikutukset ja ympäristönsuojelu Euroopassa
- jokin alue ja sen ihmiset; aiheina alueen luonnonolot, väestö, elinkeinot ja kulttuuripiirteet, alueen kehittämiseen ja ihmisten elämään vaikuttaneet ja vaikuttavat sisäiset ja ulkoiset tekijät, alueen ympäristökysymykset ja niiden ratkaisumahdollisuudet

7. LUOKKA

Kartan käyttö, sen lukeminen ja maailmankartan hahmottaminen

Amerikka:

- jako maanosittain ja kulttuurin mukaan (Pohjois- ja Etelä- Amerikka, Anglo- ja Latinalainen Amerikka)

- asuttaminen, nykyväestö

Pohjois-Amerikka:

- karttakuva
- luonnonolot ja niiden muuttuminen pohjoisesta etelään (ilmasto, kasvillisuus, eläimistö)
- Kanadan ja Yhdysvaltojen esittely (alueiden nimistöä ja luonnonmaantiedettä, luonnonvarat, elinkeinot, ihmisen toiminta, väestö, kulttuuri)

Väli-Amerikka:

- väestö (intiaanit ja rotusekoitukset)
- valtiot, Länsi-Intian saariston esittely
- luonnonvarat, elinkeinot, ongelmat

Etelä- Amerikka:

- karttakuva
- luonnonolot ja niiden muuttuminen pohjoisesta etelään (ilmasto, kasvillisuus, eläimistö)
- Amazonin alue
- valtioiden esittely (Brasilia, La Platan valtiot, Andien valtiot, Peru ja Venezuela)
- Latinalaisen alueen ongelmat
- Arktis ja Antarktis

8, LUOKKA

Eurooppa:

- karttakuva, ilmasto, kasvillisuus, endo- ja eksogeeniset prosessit

Länsi-Eurooppa:

- yleisesittely (sijainti, ilmasto elinkeinot, edellytykset)
- Beneluxmaat
- Iso-Britannia
- Ranska

Keski-Eurooppa:

- yleisesittely (sijainti, ilmasto, elinkeinot, edellytykset)
- Rein
- Saksa
- Alpit, Sveitsi ja Itävalta
- Puola, Tsekinmaa ja Slovakia

- Tonava ja sen varrella sijaitsevat valtiot

Itä-Eurooppa:

- Venäjä

Etelä-Eurooppa:

- yleisesittely
- Välimeri
- Pyreneiden niemimaa
- Apenniinien niemimaa
- Balkanin niemimaa

Euroopan yhteisö

9. LUOKKA

Suomen luonto:

- Suomi Pohjolan ja maapallon osana
 - karttakuva
 - kallioperä, kivilajit
 - jääkausi, jääkauden merkit luonnossa, maaperä
 - luonnon kehitys jääkauden jälkeen
 - Itämeri
 - järvet ja suot
 - ilmasto ja sää

Kotiseutuoppi:

- Lappajärvi
- kartat
- luonnonmaantieteelliset alueet

Suomen väestö:

- kasvu, muuttoliikkeet, väentiheys, aluesuunnittelu

Suomen talous:

- luonnonvarat, elinkeinot, teollisuus
- energiatalous
- ihmisen toiminta hyödyntäjänä
- ympäristöystävällisyys
 - liikenne
 - ulkomaankauppa

Pohjoismaat ja Baltia

OPETUSMENETELMÄT

- karttatehtävät
- opetuskeskustelut
- videot, diat, pelit
- yksilö-, pari- ja ryhmätyö
- taulukoiden, diagrammien ja tilastojen käyttö
- kenttähavainnot
- ajankohtaisaineiston käyttö
- integrointi muihin aineisiin
- yhteistoiminnallinen opetus
- opettajajohtoinen opetus

ARVIOINTI

Arvioinnissa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

- jatkuva näyttö: läksynkuulustelut, aktiivisuus, harrastuneisuus, omatoimisuus, pitkäjänteisyys, huolellisuus, yhteistyökykyisyys
- kokeet
- karttatyöskentely
- tuotokset: yksilö-, pari- ja ryhmätyöt, esitelmät, tutkielmat, maastotyöt
- oppilaan oma käsitys
- suhde opetettavaan aineeseen

Arviointi suoritetaan asteikolla 4 – 10.

Oppilaan oppimistulokset vastaavat oppiaineen arvioinnissa arvosana hyvä (8), mikäli hän osoittaa kullekin vuosiluokalle tarkoitetun keskeisen oppiaineen osaamista.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Maantieteelliset taidot

Oppilas osaa

- etsiä kartoista ja kartastoista tutkimiaan paikkoja sekä osaa käyttää hyväksi karttamerkkejä ja kartan mittakaavaa
- tulkita fyysisiä karttoja, teemakarttoja, valokuvia ja tilastoja sekä osaa käyttää hyväksi uutislähteitä ja tietoverkoissa olevaa tietoa
- havainnollistaa maantieteellistä tietoa karttojen ja piirrosten avulla
- vertailla eri alueiden ilmastodiagrammeja ja väestöpyramideja sekä laatia itse ilmastodiagrammin tilastotietojen perusteella.

Maailman jäsentäminen

Oppilas osaa

- hahmottaa ja jäsentää maailmaa sekä tunnistaa eri maanosien luonnon- ja kulttuurimaantieteelliset peruspiirteet
- soveltaa oppimaansa maantieteellistä tietoa eri lähteistä saamiensa ajankohtaisten uutistietojen analysointiin ja osaa sijoittaa uutisten tapahtumapaikat maailmankartalle.

Euroopan jäsentäminen

Oppilas osaa

- kuvata Euroopan eri alueiden luonnonoloja ja ihmisen toimintaa sekä ymmärtää Euroopan maisemallisen ja kulttuurisen rikkauden
- vertailla Eurooppaa muihin maanosiin ja ymmärtää, että Eurooppa on vuorovaikutuksessa muiden maailman alueiden kanssa.

Suomen jäsentäminen

Oppilas osaa

- selostaa, miten Suomen luonnonmaisemat ovat muotoutuneet ja miten luonnonolot ovat vaikuttaneet ihmisen toimintaan Suomen eri alueilla
- kuvata ja analysoida asutuksen ja elinkeinoelämän alueellisia piirteitä ja sijoittumista Suomessa
- analysoida Suomen rakennetun ympäristön piirteitä ja tuntee, mitä ovat arvokkaat kulttuuri- ja perinnemaisemat
- osaa selostaa, miten jokainen kansalainen voi vaikuttaa Suomessa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittymiseen
- suunnitella ja toteuttaa pieniä kotiseutunsa luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön liittyviä tutkimuksia
- tunnistaa oman kulttuurin piirteitä sekä tuntee Suomen ja lähialueiden vähemmistökulttuurit
- kuvata sitä, miten Suomi on vuorovaikutuksessa omien lähialueidensa sekä Euroopan ja koko maailman kanssa.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- selostaa lyhyesti, mitä ovat keskeiset maailmanlaajuiset ympäristö- ja kehitysongelmat, kuten kasvihuoneilmiön voimistuminen, otsonikato, aavikoituminen, elinympäristöjen saastuminen, väestönkasvu sekä köyhyys- ja nälkäongelma
- kuvata Itämeren alueen ympäristöongelmia ja niiden syitä sekä osaa esittää keinoja parantaa Itämeren alueen ympäristön tilaa

- kuvata, mitkä ovat hänen omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan parantamiseksi ja tietää keinoja, joiden avulla keskeisiä maailmanlaajuisia ympäristö- ja kehityskysymyksiä voidaan ratkaista.

7.9 FYSIIKKA JA KEMIA

FYSIIKKA

VUOSILUOKAT 7–9

Vuosiluokilla 7–9 fysiikan opetuksen ydintehtävänä on laajentaa oppilaan tietämystä fysiikasta ja käsitystä fysikaalisen tiedon luonteesta sekä vahvistaa kokeellisen tiedonhankinnan taitoja.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan peruskäsitteitä ja lakeja. Kokeellisuuden tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja sekä kehittää kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun.

Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle valmiuksia keskustella ja kirjoittaa fysiikan ja teknologian tiedonalaan kuuluvista asioista ja ilmiöistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä auttaa häntä ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Fysiikan opiskelu tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamista sekä antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja erityisesti energiavarojen käyttöön ja ympäristön suojeluun liittyvissä asioissa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa

- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekeminen ja ongelmien hahmottaminen
- havaintojen, mittausten ja päätelmien tekemistä, vertailua ja luokittelua, hypoteesin esittämistä ja sen testaamista sekä tulosten käsittelyä, esittämistä ja tulkitsemista myös tieto- ja viestintäteknikkaa hyväksi käyttäen
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fysikaalisia ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita
- arvioimaan eri lähteistä hankkimansa tiedon luotettavuutta
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa
- tuntemaan luonnonilmiöitä ja prosesseja ja niissä tapahtuvia energiamuutoksia, erilaisia luonnon rakenteita ja rakenneosien vuorovaikutuksia sekä ymmärtämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita.

7. LUOKKA

fysiikan työtapa

- fysiikan maailma
- mittaamisen perusteet

aallot ja valo

- värähdys- ja aaltoliike
- ääni
- valon ominaisuuksia
- valon heijastuminen ja peilit
- valon taittuminen ja linssit
- optisia laitteita
- värit

lämpö

- lämpötila
- lämpölaajeneminen

9. LUOKKA

lämpö

- lämpöenergia
- olomuodon muutokset
- energian säilyminen ja huononeminen
- lämpöenergian siirtyminen

liike ja voima

- tasainen liike
- kiihtyvä liike
- vuorovaikutus ja voima
- massa
- tiheys
- kitka
- paine ja noste

liike ja energia

- energia liikeilmiöissä
- työ ja energia
- teho
- yksinkertaiset koneet
- painopiste ja tasapaino

sähkö

- sähkövaraus
- virtapiiri
- mittalaitteet ja kytkennät
- resistanssi
- sähköenergia ja sen hyödyntäminen
- magnetismi ja sähkömagnetismi
- sähköön tuottaminen

luonnon rakenteet

- aineen rakenne
- radioaktiivinen hajoaminen
- ydinenergia
- säteilyn vaikutukset
- maailmankaikkeus

ARVIOINTI

Fysiikan arviointi on opiskelun aikana jatkuvaa. Arvioinnin kohteina ovat kokeellisen työskentelyn taitojen kehittyminen (sisältäen mm. turvallisen työskentelyn taidot), tietojen omaksuminen ja soveltaminen sekä tutkimustulosten tulkitseminen. Oppilasta ohjataan myös itsearviointiin. Arvioinnin välineinä voidaan käyttää diagnostisia tai formatiivisia testejä sekä summatiivisia kokeita, joissa voi olla myös toiminnallisia tehtäviä. Toiminnallisissa tehtävissä voidaan arvioida lopputulosta tai suoritusta tai molempia. Arviointiin voidaan sisällyttää myös raportoitavia projektitöitä ja tutkielmia. Kotitehtävien tekeminen voi myös vaikuttaa arviointiin. 9. luokan keväällä suoritetaan fysiikan oppiaineen päättöarviointi.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä turvallisesti, ohjeita noudattaen ja yhdessä toisten kanssa
- *osaa tehdä luonnontieteellisen tutkimuksen annetun ohjeen mukaan sekä suunnitella yksinkertaisia kokeita, sopia työnjaosta ja tehtävistä sekä osaa asettaa tavoitteita tai päämääriä yhdessä muiden oppilaiden kanssa*
- osaa laatia pienimuotoisia tutkimusselostuksia, esittää tulokset esimerkiksi taulukkojen ja graafien avulla sekä tulkita niitä
- osaa tehdä kontrolloidun kokeen ja arvioida koejärjestelyn toimivuutta sekä tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä
- tietää, että fysiikka on perusluonnontiede ja että fysiikan tietoja ja kokeellista tiedonhankintamenetelmää käytetään muissa luonnontieteissä ja tekniikassa.

Liike ja voima

Oppilas

- osaa tutkia erilaisia vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä sekä käyttää niitä kuvaavia suureita, kuten aika, matka, nopeus, kiihtyvyys ja voima
- osaa tehdä graafisia esityksiä esimerkiksi tasaisen ja kiihtyvän liikkeen mittaustuloksista sekä tulkita niitä sekä käyttää tasaisen liikkeen mallia liikettä koskevien ennusteiden tekemiseen ja keskinopeuden yhtälöä matkan tai ajan arviointiin ja laskemiseen
- ymmärtää yksinkertaisten mekaanisten koneiden, esimerkiksi vivun, toimintaperiaatteen ja tietää mekaanisten koneiden ja erilaisten rakenteiden sovelluksia

- osaa käyttää kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja osaa selittää niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä, esimerkiksi vertailla aineiden tiheyksiä ja selittää tiheyden avulla erilaisia ilmiöitä, kuten kellumisen ja kuumailmapallon toiminnan
- tuntee työn ja energian välisen yhteyden
- ymmärtää liikenneturvallisuutta koskevien määräysten fysikaalisen perustan.

Värähdys- ja aaltoliike

Oppilas

- tunnistaa aaltoliikkeitä ja niille luonteenomaisia ilmiöitä, esimerkiksi aaltoliikkeen synnyn, etenemisen, vastaanottamisen, heijastumisen ja taittumisen
- tunnistaa erilaisia jaksollisia ilmiöitä ja värähtelijöitä ympäristöstään ja niille ominaisia ilmiöitä sekä osaa luonnehtia kyseessä olevia ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla
- osaa tutkia valon heijastumista ja taittumista sekä selittää valonsädettä mallina käyttäen erilaisia näkemiseen liittyviä ilmiöitä ja peilien ja linssien toimintaa
- ymmärtää äänen ja valon merkityksen ihmisen ja yhteiskunnan kannalta, esimerkiksi melu ja siltä suojautuminen sekä valo tiedonsiirrossa.

Lämpö

Oppilas

- tunnistaa ympäristöstä lämmön siirtymiseen ja varastoitumiseen liittyviä ilmiöitä ja osaa tulkita niitä
- osaa luonnehtia lämpöopin perusilmiöitä, kuten lämpölaajenemista ja kappaleen lämpenemistä, niitä kuvaavien suureiden ja kokeellisten lakien avulla
- osaa käyttää lämpenemisen, olomuodon muutosten ja lämpölaajenemisen lakeja tarkastellessaan ja selittäessään ympäristössään tapahtuvia lämpöilmiöitä.

Sähkö

Oppilas

- osaa sähkölaitteiden ja lämpöä tuottavien laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön periaatteet sekä osaa arvioida ja laskea eritehoisten sähkölaitteiden käyttökustannuksia
- ymmärtää jännitteen ja sähkövirran välisen yhteyden suljetussa virtapiirissä ja vastuksien vaikutuksen sähkövirran suuruuteen sekä osaa tehdä ennusteita virtapiirin toiminnasta ja käyttää kytkentäkaaviota virtapiirin mallina
- tuntee sovelluksia kuten sähkölaitteet ja sähköinen viestintä

- tuntee sähkön tuotantoon ja siirtoon liittyviä prosesseja kuten muuntajan toiminta, osaa selittää energian muuntumisen voimalaitoksessa sekä arvioida erilaisten voimalaitosten hyötyjä ja haittoja.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- tuntee säteilylajit ja säteilyn vaikutuksia, pystyy erottamaan vaaralliset säteilylajit vaarattomista ja osaa suojautua säteilyltä
- hahmottaa rakenneosien ketjun ja mittasuhteita alkeishiukkasista galakseihin ja osaa havainnollistaa näitä rakenteita ja järjestelmiä sopivilla malleilla
- osaa käyttää keskusteluissaan keskeisiä fysiikan käsitteitä muun muassa energia, vuorovaikutus ja säteily
- ymmärtää energian säilymisen periaatteen sekä osaa antaa esimerkkejä energian muuntumisesta erilaisissa prosesseissa, kuten puun palamisessa ja kiven putoamisessa.

KEMIA

VUOSILUOKAT 7–9

Kemian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–9 on laajentaa oppilaan tietämystä kemiasta ja kemiallisen tiedon luonteesta sekä ohjata luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle persoonallisuuden kehittymisen ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamisen kannalta välttämättömiä aineksia ja se auttaa ymmärtämään kemian ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Kemian opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja ja keskustella erityisesti energian tuotantoon, ympäristöön ja teollisuuteen liittyvistä asioista ja ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ympäristöstään. Opetus tukeutuu kokeelliseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havaitseminen ja tutkiminen. Tästä edetään ilmiöiden tulkitsemiseen, selittämiseen ja kuvaamiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Kokeellisuuden tulee auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja, kehittää käden taitoja, kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä innostaa oppilasta kemian opiskeluun.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyypillisiä tutkimusmenetelmiä, myös tieto- ja viestintätekniikkaa, sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen sekä tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle
- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä
- aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia käsitteitä ja malleja
- kuvailemaan ja mallintamaan kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla
- soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa
- tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle.

KESKEISET SISÄLLÖT

7. LUOKKA

Ilma ja vesi

- ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle
- vesi ja veden ominaisuuksia, kuten happamuus ja emäksisyys
- aineiden paloherkkyys, palamisreaktio, sen kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä palamistuotteiden ominaisuudet ja vaikutukset ympäristössä

Raaka-aineet ja tuotteet

- alkuaineiden merkitseminen, aineiden luokittelu ja erottaminen sekä reaktionopeuksien vertailu
- fotosynteesi ja palaminen

8. LUOKKA

Raaka-aineet ja tuotteet

- tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet ja niiden ominaisuuksia sekä tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys

- sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovellukset
- yhdisteiden merkitseminen ja luokittelu
- reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen atomimallin tai jaksollisen järjestelmän avulla

Elollinen luonto ja yhteiskunta

- kemialliset energialähteet
- orgaanisten yhdisteiden hapettumisreaktioita ja reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylihapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö
- hiilivedyt, öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteita
- hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus ja merkitys ravintoaineina sekä teollisuuden raaka-aineina
- pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit

ARVIONTI

Kemian arvioinnissa otetaan huomioon tuntityöskentely, turvallisuusohjeiden noudattaminen, aktiivisuus ja omatoimisuus oppitunneilla, kotitehtävien ja muiden kirjallisten tehtävien suorittaminen ja menestyminen kokeissa. Oppilaita ohjataan myös itsearviointiin. Arviointiperusteet kerrotaan oppilaille sekä 7. että 8.luokalla kemian opiskelun alkaessa.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osaa työskennellä annetun ohjeen mukaan turvallisesti yksin ja ryhmässä
- osaa tehdä yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, esimerkiksi kokeen, jossa tutkitaan aineen palamista, palamistuotteen liukenemista veteen ja syntyneen vesiliuoksen happamuutta
- osaa esittää kokeidensa tulokset ja tulkita niitä
- tuntee aineiden kiertoprosesseja ja niiden aiheuttamia ilmiöitä luonnossa ja ympäristössä, esimerkiksi hiilen kiertokulku, kasvihuoneilmiö ja happamoituminen
- tuntee kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen ihmiselle ja yhteiskunnalle, esimerkiksi fotosynteesin merkityksen elollisen luonnon energiavarannolle sekä

korroosion ja korroosiolta suojaamisen merkityksen rakentamisessa ja metalliteollisuudessa

- tuntee ympäristöön vaikuttavia aineita, niiden lähteitä, leviämistapoja ja vaikutuksia ihmisen ja luonnon hyvinvointiin, esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden palamistuotteita ja raskasmetalleja
- tuntee teollisuuden eri aloja kuten metalli- ja puunjalostusteollisuus sekä niiden tuotteita ja niiden merkityksen jokapäiväisessä elämässä
- osaa tulkita tavaraselosteita, selittää tuotteen elinkaaren ja osaa tehdä valintoja kuluttujana
- osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan aineiden ominaisuuksia ja kemiallisia ilmiöitä, esimerkiksi happamuutta, sähkönjohtokykyä ja olomuodon muutoksia
- osaa tutkia aineiden ominaisuuksia ja käyttää tuloksia alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa, esimerkiksi epäjalot ja jalot metallit
- osaa kuvata atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisia malleja käyttäen
- osaa tulkita yksinkertaisia reaktioyhtälöitä ja kirjoittaa esimerkiksi hiilen palamisreaktion yhtälön
- osaa tehdä päätelmiä aineen reaktioherkkyydestä atomin uloimman elektronikuoren rakenteen tai alkuaineen paikan perusteella jaksollisessa järjestelmässä

KEMIAN OPPIAINEKSEEN SISÄLTYYVÄT AIHEKOKONAISUUDET

Ihmisenä kasvaminen

- opiskelutaidot
- toisten huomioon ottaminen, velvollisuudet ja vastuut ryhmässä, erilaisia yhteistoimintatapoja

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä

- yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta ja ihmisen hyvinvoinnista
- ympäristöarvot ja kestävä elämäntapa
- tuotteen elinkaari

Turvallisuus ja liikenne

- päihteiden haitat
- työturvallisuus ja ympäristöturvallisuus

- terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintamalleja

7.10 TERVEYSTIETO

Terveystiedon opetus perustuu monitieteiseen tietoperustaan. terveystiedon opetuksen tarkoitus on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden tiedollisia, sosiaalisia, tunteiden säätelyä ohjaavia, toiminnallisia ja eettisiä valmiuksia.

Opetuksen lähtökohtana on terveyden ymmärtäminen fyysiseksi, psyykkiseksi ja sosiaalisesti toimintakyvyksi. Opetuksessa kehitetään tietoja ja taitoja terveydestä, elämäntavasta, terveystottumuksista ja sairauksista sekä kehitetään valmiuksia ottaa vastuuta ja toimia oman sekä toisten terveyden edistämiseksi.

Terveystieto on oppiaineena oppilaslähtöinen, toiminnallisuutta ja osallistuvuutta tukeva. Opetuksen lähtökohtana tulee olla lapsen ja nuoren arki, kasvu ja kehitys sekä ihmisen elämäntavakulku. Opetuksessa otetaan huomioon myös yleiset ja koulu- ja paikkakuntakohtaiset ajankohtaiset terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset. Opetuksessa kehitetään tärkeitä tiedonhankintaan ja sen soveltamiseen liittyviä taitoja sekä edistetään terveyden ja hyvinvoinnin kriittistä arvopohdintaa.

Terveystiedon opetus tulee suunnitella siten, että oppilaalle muodostuu kokonaisvaltainen kuva terveystiedosta koko perusopetuksen aikana. terveystiedon sekä biologian, maantiedon, fysiikan, kemian, kotitalouden, liikunnan ja yhteiskuntaopin opetusta tulee suunnitella yhteistyössä. Opetuksen suunnittelussa tehdään yhteistyötä myös oppilashuollon henkilöstön kanssa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan ihmisen kasvun, kehityksen ja elämäntavakulun tunnuspiirteitä ja oppii ymmärtämään nuoruuden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä
- ymmärtämään yhteisöllisyyden, ihmissuhteiden sekä keskinäisen huolenpidon merkityksen ihmisten hyvinvoinnissa
- ymmärtämään itseään ja ihmisten erilaisuutta sekä terveyteen, vammaisuuteen ja sairauksiin liittyviä arvoja ja näkemyksiä

- kuvaamaan ja arvioimaan terveyttä edistäviä ja sairauksia aiheuttavia keskeisiä tekijöitä sekä tunnistamaan ja pohtimaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä valintoja
- huolehtimaan itsestään ja ympäristöstään, tunnistamaan ennaltaehkäisyä ja avun tarpeen sekä toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, sairauteen ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa
- tunnistamaan, ymmärtämään ja kehittämään terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeitä selviytymisen taitoja
- arvioimaan ympäristön, elämäntavan ja kulttuurin sekä median merkitystä turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta
- käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä ja tiedonhankintamenetelmiä ja hyödyntämään niitä terveyden edistämiseksi
- ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen yhteisöjen kuten perheen, koulun, vertaisryhmän ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edellytyksenä.

7. LUOKKA: TERVE MINÄ

Kasvu ja kehitys

- fyysinen kasvu ja kehitys: terveyttä edistävä liikunta, ravitsemus ja terveys
- psyykinen kasvu ja kehitys: itsetuntemus ja itsensä arvostaminen
- sosiaalinen kasvu ja kehitys: yksilöllisyys ja erilaisuus
- nuoruuden kehityksen erityispiirteitä ja tarpeita, kehittyvä seksuaalisuus
- omasta terveydestä huolehtiminen

Terveys arkielämän valintatilanteissa

- tupakka ja alkoholi, mielihyvä ja riippuvuus sekä niihin liittyvät valinnat
- seksuaaliterveys: seksuaalisuus
- oireiden tunnistaminen, sairastaminen, itsehoito
- liikenneturvallisuus ja -käyttäytyminen, vaaratilanteet ja onnettomuudet, tapaturmat ja ensiapu

Voimavarat ja selviytymisen taidot

- tunteet ja niiden ilmaiseminen

8. LUOKKA: PALJON PELISSÄ

Kasvu ja kehitys

- fyysinen kasvu ja kehitys: vuorokausirytmä, uni, lepo ja kuormitus

- psyykkinen kasvu ja kehitys: perhe ja sosiaaliset suhteet
- sosiaalinen kasvu ja kehitys: yksilön velvoitteet ja vastuu yhteisössään, suvaitsevaisuus, välittäminen ja huolenpito
- omasta terveydestä huolehtiminen

Terveys arkielämän valintatilanteissa

- ravitsemukselliset tarpeet ja ongelmat eri tilanteissa
- huumausaineet ja muut päihteet
- seksuaaliterveys: ihmissuhteet, käyttäytyminen ja niihin liittyvät arvot ja normit
- tavallisimmat sairaudet
- liikenneturvallisuus ja -käyttäytyminen, vaaratilanteet ja onnettomuudet, tapaturmat ja ensiapu

Voimavarat ja selviytymisen taidot

- vuorovaikutustaidot

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

- lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskeva lainsäädäntö

9. LUOKKA: KOKONAISUUS KUNNOSSA

Kasvu ja kehitys

- ihmisen elämänsykli, eri ikäkaudet, syntymä, kuolema
- fyysinen kasvu ja kehitys: terveyttä edistävä liikunta, ravitsemus ja terveys
- psyykinen kasvu ja kehitys: mielenterveys ja sen vaihtelu, mielen ja ruumiin tasapaino
- omasta terveydestä huolehtiminen

Terveys arkielämän valintatilanteissa

- yleisimmät allergiat ja erityisruokavaliot
- ristiriitojen selvittäminen ja mieltä painavista asioista puhuminen
- tavallisimmat tartuntataudit
- liikenneturvallisuus ja -käyttäytyminen, vaaratilanteet ja onnettomuudet, tapaturmat ja ensiapu

Voimavarat ja selviytymisen taidot

- terveys, työ- ja toimintakyky voimavarana, henkilökohtaiset voimavarat
- sosiaalinen tuki ja turvaverkostot
- kehitykseen ja elämänsykliin liittyvät muutokset, kriisit ja niistä selviytyminen

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

- kansantaudit
- ympäristö ja terveys, työ hyvinvointi, kulttuuri ja terveys
- keskeiset terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut ja kansalaisjärjestöjen työ
- lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskeva lainsäädäntö

ARVIOINTI

Terveystiedon arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja kuvata, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet. Arvioinnin tulee olla jatkuvaa ja tavoitteellista ja siinä tulee huomioida palautteen merkitys oppimisprosessille. Palautteen tulee kohdistua oppilaan oppimisen ja edistymisen lisäksi myös oppilaan terveystottumuksiin ja hänen tekemiinsä valintoihin kannustavalla ja ohjaavalla tavalla. Arviointia voidaan tehdä hyvin monipuolisen näytön perusteella. Arvioinnin kohteena ovat mm. oppilaan aktiivinen osallistuminen ja opiskelu tunneilla sekä kirjalliset kokeet ja muut mahdolliset työt.

Oppilaan edistymistä ja työskentelyä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja opetussuunnitelman perusteissa olevaan päättöarvioinnin kuvaukseen oppilaan hyvästä osaamisesta (arvosana 8).

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Kasvu ja kehitys

Oppilas

- tietää eri ikäkausien piirteitä ja elämäntapaan liittyviä tapahtumia ja osaa tarkastella niitä terveyden näkökulmasta
- osaa selittää, miten uni ja lepo vaikuttavat vireyteen ja hyvinvointiin, antaa esimerkkejä terveyden kannalta tasapainoisesta ja monipuolisesta ravinnosta ja tietää liikunnan terveysvaikutuksia
- osaa kuvata hyvän ystävyysuhteen ja toimivan yhteisön ominaispiirteitä sekä antaa esimerkkejä keskeisistä vuorovaikutuksen taidoista
- tietää, miten voi hoitaa itseään ja terveyttään
- osaa pohtia ja eritellä nuorten ongelmatilanteiden syitä ja seurauksia sekä kuvata niiden mahdollisia ratkaisuja.

Terveys arkielämän valintatilanteissa

Oppilas

- tietää seksuaaliterveyden perusteita, tietää raskauden ehkäisyn merkityksen ja menetelmiä sekä osaa pohtia ja perustella vastuullista seksuaalikäyttäytymistä

- osaa kuvata ja pohtia päihde- ja vaikuteaineiden kuten tupakan, nuuskan, alkoholin, huumeiden ja liuottimien käyttöön liittyviä riippuvuutta ja terveysriskejä sekä käytön syitä ja seurauksia ja antaa perustellen esimerkkejä keinoista välttää niiden käyttöä
- tunnistaa kiusaamisen ja muun väkivallan tunnuspiirteitä ja osaa tuottaa käytännön esimerkkejä väkivallan ehkäisemisestä ja rakentavasta kommunikaatiosta
- osaa nimetä yleisimpiä tartuntatauteja ja muita sairauksia ja kuvata esimerkein niiden ehkäisyä pääpiirteissään
- tietää liikenneturvallisuuden pääperiaatteita ja osaa kuvata tai esittää, miten erilaisissa vaara- ja onnettomuustilanteissa toimitaan ja annetaan ensiapua.

Voimavarat ja selviytymisen taidot

Oppilas

- osaa nimetä, tunnistaa ja ilmaista erilaisia tunteita ja kuvata niiden syitä sekä antaa esimerkkejä siitä, miten niihin perustuvaa käyttäytymistä ja vuorovaikutusta voidaan säädellä tilanteeseen sopivalla tavalla
- osaa tehdä havaintoja tuntemuksistaan ja oireistaan ja tietää lääkkeiden tarkoituksenmukaisen käytön perusteet
- osaa pohtia elämäntapavalintojen merkitystä terveydelle ja perustella tai näyttää esimerkein arkielämän terveyttä edistäviä valintoja
- osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä sekä käyttää ja arvioida kriittisesti erilaisia terveystiedon tiedonhankintalähteitä.

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

Oppilas

- tietää tavallisimmat kansantaudit ja niiden riskitekijöitä
- osaa kuvata ympäristön terveyttä ja turvallisuutta ja antaa esimerkkejä niitä edistävästä keinoista omassa lähiympäristössään
- tietää oman koulun ja kunnan keskeisiä terveys- ja hyvinvointipalveluja, osaa hakeutua niihin ja kuvata esimerkein, miten palveluja käytettäessä toimitaan tarkoituksenmukaisesti
- osaa kuvata keskeisiä lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä.

7.11 USKONTO

VUOSILUOKAT 7 - 9

Sisällöt lyhyesti

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 6–9 on syventää ja laajentaa oppilaan ymmärtämystä oman uskonnon ja muiden uskontojen luonteesta ja merkityksestä. Näin tuetaan oppilaan oman maailmankatsomuksen ja eettisen näkemyksen rakentumista.

TAVOITTEET

Oppilas

- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyiden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana
- perehtyy kristinuskoon, sen syntyyn ja kehitykseen sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa.

KESKEISET SISÄLLÖT

1. Maailmanuskonnot
2. Kirkkohistoria
3. Suomen kirkon historia ja nykypäivä
4. Raamattu: sen historia, merkitys ja tuntemus
5. Eettiset kysymykset ja erityisesti luterilainen etiikka

7. LUOKKA

- **Vieraat uskonnot**
 - Uskonto ilmiönä
 - Islam
 - Juutalaisuus
 - Hindulaisuus
 - Buddhalaisuus
 - Kiinan uskonnot
 - Sintolaisuus
 - Etniset uskonnot

- Muuttuva maailmankatsomus

8. LUOKKA

- **Kirkko ilmiönä**

- Kirkko-käsite
- kirkkokunnat
- Kirkkoja yhdistävät tekijät
- Kirkkojen keskeisin toiminta
- Erilainen käsitys virasta
- Lähetystyö
- Diakonia
- Ekumenia

- **Kristinuskon historian käännekohtia**

- Kristinuskon synty
- Kristinuskosta valtionuskonnoksi
- Kristinuskon jakautuminen
- Kristinuskon uskonpuhdistuksen jälkeen

- **Luterilainen kirkko**

- **Luterilainen kirkko Suomessa**

- Suomen uskonpuhdistus ja Mikael Agricola
- Kirkollinen elämä 1600-luvulla
- Pietismi ja herätysliikkeet
- Kirkolliset toimitukset
- Luterilaisen kirkon toiminta
- Kirkon hallinto
- Kirkko suomalaisessa yhteiskunnassa

- **Ortodoksinen kirkko**

- **Katolinen kirkko**

- **Protestanttiset kirkot ja yhteisöt**

- **Kristinuskon nykypäivän maailmassa**

9. LUOKKA

- **Raamatun historia ja maailma**

- Raamatun synty
- kokoonpano
- keskeinen sisältö

- Jeesuksen ajan Palestiina
- **Raamatun kertomukset**
- **Raamatun maailma**
- **Raamatun etiikka**
- **Luterilainen etiikka**
- **Minä ja moraal**
- **Läheiset ihmissuhteet**
 - Perheen tehtäviä
 - Ystävyysuhteet
 - Yhteiskunta
- **Yksilö yhteiskunnassa**

ARVIOINTI

Arvioinnissa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

- jatkuva näyttö, läksynkuulustelut (7.-8. luokat etupäässä), aktiivisuus, harrastuneisuus, omatoimisuus, pitkäjänteisyys, huolellisuus ja yhteistyökykyisyys
- kirjalliset läksynkuulustelut (7.-8. luokat etupäässä)
- kokeet (vähintään kahdesti lukukaudessa)
- esitelmät (9. luokka)
- kirjoitelmat (8. luokka)
- työskentely pari- ja ryhmätöissä (7.-9. luokat)
- oppilaan oma käsitys edistymisestään (kaikki luokat)

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas kykenee hankkimaan syventävää tietoa kristinuskosta ja evankelis-luterilaisesta kirkosta

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisen sisällön
- tuntee kristinuskon syntytahtumat ja hallitsee kristillisten kirkkojen muotoutumisen keskeiset vaiheet
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon historiaa ja ymmärtää suomalaisen luterilaisuuden perusluonteen
- ymmärtää suomalaista uskonnollisuutta ja katsomusperinnettä.

Oppilas ymmärtää uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta

- tunnistaa uskontojen vaikutuksia suomalaisessa ja eurooppalaisessa kulttuurissa
- tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet
- arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee uskon ja tiedon perusluonteen sekä niiden keskinäisen suhteen
- hahmottaa oman maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä
- kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä.

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee vastuulliseen eettiseen pohdintaan
- tunnistaa omien valintojensa ja tekojensa seurauksia.

7.13 HISTORIA

Historian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–8 on syventää oppilaan käsitystä historian tiedon luonteesta. Historian opetuksen tehtävänä on vahvistaa oppilaan omaa identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin ja se voi olla kiistanalaista.
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia ja vaikutuksia
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttäen apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa.

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsiteltävät aihealueet liittyvät Suomen ja maailman historiaan pääasiassa 1800- ja 1900-luvuilla.

7. LUOKKA

Elämää 1800-luvulla ja kansallisuusaate

- Napoleonin Eurooppa
- elämää 1800-luvun Suomessa. Paikallishistoriaa, mahdollinen museokäynti
- Suomen sota ja autonomia

- 1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset ja kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa
- kulttuuri kansallisuusaatteen heijastajana Suomessa

Teollinen vallankumous

- teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- maalta kaupunkeihin ja ulkomaille
- kaupungistuminen ja liikenteen kehittyminen

Murrosten aika Suomessa

- sääty-yhteiskunnan mureneminen
- Suomen venäläistäminen ja sen vastustus

Pohjois-Amerikka ja imperialismin aika

- Amerikan historiaa ja Yhdysvaltojen sisällissota
- Siirtolaisuus, esimerkkejä Järviseudulta
- imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille

8. LUOKKA

Ensimmäinen maailmansota ja sen seuraukset

- ensimmäinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt ja vuoden 1917 vallankumoukset
- Suomen itsenäistyminen ja sisällissota

Laman ja totalitarismin aika

- maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan
- elämää demokratioissa ja diktatuureissa

Toisen maailmansodan aika

- toinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen

Suomi 1950-luvulta nykypäivään

- elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Idän ja lännen ristiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun

- kylmä sota

- maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat

Elämää 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa

- länsimaisen kulutusyhteiskunnan synty ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön
- tiedonvälityksen kehitys

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri
- b) tasa-arvoisuuden kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) teknologian kehitys, esimerkiksi liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erotella asiaa selittävät tekijät vähemmän tärkeistä
- pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- kronologia: kykenee sijoittamaan opiskelemansa tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.
- muutos ja jatkuvuus: osaa selittää, miksi jollain elämäalueella toimittiin ennen toisin kuin nykyään.
- syy ja seuraus: osaa esittää historiallisille tapahtumille syitä ja seurauksia.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- pystyy vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä, myös nykYTEknologian avulla saamaansa informaatiota
- pystyy muodostamaan tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja käsityksiä ja arvioimaan niitä.

EHEYTTÄMINEN JA AIHEKOKONAISUUDET

Ihmisenä kasvaminen

Oppilas

- ymmärtää oman asemansa ja merkityksensä historiallisessa kontekstissa.
- oppii eläytymään historian eri aikakausien ihmisten elämään ja näkemään historian tapahtumat heidän näkökulmastaan.
- huomaa, kuinka taide kuvastaa aikakauttaan.
- Tajuaa oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon merkityksen historian tapahtumien kautta.

Kulttuuri-identiteetti ja ihmisenä kasvaminen

Oppilas

- oppii tuntemaan ja arvostamaan paikallista kulttuuriperintöä tutustumalla paikallishistoriaan
- oppii näkemään suomalaisen kulttuurin osana maailman kulttuureja
- huomaa olevansa edellisten sukupolvien työn ja elämäntavan jatkaja ja kehittäjä

Ihminen ja teknologia

Oppilas

- oppii tuntemaan teknologian historiaa eli tutustuu teollistumiseen ja koneellistumiseen
- ymmärtää, millä tavalla koneet ja teknologia ovat vaikuttaneet historiaan ja ihmisten jokapäiväiseen elämään. Esim. työ, sodat jne.

7.14 YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 yhteiskuntaopin opetuksen tulee antaa perustiedot ja -taidot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua suvaitseväiseksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi ja antaa hänelle kokemuksia yhteiskunnallisesta toimimisesta ja demokraattisesta vaikuttamisesta

9. LUOKKA

TAVOITTEET

Oppilas

- saa käsityksen yhteiskunnallisen tiedon luonteesta

- oppii hankkimaan ja soveltamaan yhteiskuntaa ja talouselämää käsittelevää informaatiota kriittisesti ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana
- oppii käyttämään julkisia palveluja
- saa valmiuksia työnteon kunnioittamiseen
- oppii yrittäjyyden perusteet ja ymmärtää yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnissa
- oppii ymmärtämään yhteiskunnallisten päätösten vaikutuksia kansalaisten elämään
- kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta
- oppii tarkastelemaan ja kehittämään osaamistaan vastuullisena kuluttajana ja yhteiskunnallisena toimijana
- tuntee tekojensa oikeudelliset seuraamukset.

KESKEISET SISÄLLÖT

Aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

Yksilö yhteisön jäsenenä

- perhe, erityyppiset yhteisöt sekä vähemmistö- ja osakulttuurit
- yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnassa, oman valtion kansalaisena, Pohjoismaissa ja EU:ssa

Yksilön hyvinvointi

- hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet
- tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

- kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa
- demokratia, vaalit ja äänestäminen
- politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU-tasolla

Kansalaisen turvallisuus

- oikeusjärjestelmä, yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä oikeudellinen vastuu
- liikenneturvallisuus
- turvallisuuspolitiikka: ulkopoliittikka, maanpuolustus

Taloudenpito

- yksityisen taloudenpidon periaatteet
- työnteke ja yrittäjyys

Kansantalous

- yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina
- ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys

Talouspolitiikka

- talouden suhdannevaihtelut, työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin
- julkinen talous ja verotus

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja käyttäminen

Oppilas

- kykenee tulkitsemaan kriittisesti median välittämiä tietoja, tilastoja ja graafisia esityksiä
- pystyy perustelemaan käsityksiään yhteiskunnallisista asioista
- osaa vertailla yhteiskunnallisen päätöksenteon ja taloudellisten ratkaisujen eri vaihtoehtoja ja niiden seurauksia.

Yhteiskunnallisen tiedon ymmärtäminen

Oppilas

- ymmärtää, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taloudellisissa ratkaisuissa on olemassa useita vaihtoehtoja
- ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen toiminnan eettisiä kysymyksiä.

EHEYTTÄMINEN JA AIHEKOKONAISUUDET

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Oppilas

- oppii hahmottamaan yhteiskunnan toimintaperiaatteita
- ymmärtää omat oikeutensa ja velvollisuutensa
- tiedostaa omat vaikutusmahdollisuutensa
- tutustuu elinkeinoelämän mahdollisuuksiin

7.15 MUSIIKKI

7. LUOKKA

7. luokan musiikin opetuksen lähtökohtana on oppilaan aktiivinen osallistuminen ryhmämusisointiin. Monipuolisen musisointi- ja kuuntelumateriaalin avulla oppilas laajentaa ja syventää musiikin eri lajien sekä tyylien tuntemustaan. Lisäksi oppilas

hahmottaa musiikin muutosta historiallisessa perspektiivissä. Musiikin teoriaan liittyviä asioita käsitellään käytännön musisoinnin yhteydessä siten, että ne tukevat ja palvelevat ryhmämusisointia. Oppilaita ohjataan analyttiseen ja kriittiseen musiikin kuunteluun sekä musiikin peruselementtien ymmärtämiseen. Oppilaille tarjotaan mahdollisuus myös luovaan musiikilliseen toimintaan musiikillisen keksinnän keinoin. Kokonaisuudessaan käytäntöpainotteisella opetuksella pyritään tarjoamaan oppilaille erilaisia kokemuksia ja elämyksiä, jotta he löytäisivät musiikin alueelta oman kiinnostuksen kohteensa.

SISÄLLÖT

Laulaminen

- lauluohjelmisto koostuu sekä suomalaisesta että muiden maiden/kulttuurien populaari- ja kansanmusiikista
- mikrofonin laulaminen
- yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa
- vieraskieliset laulut

Soittaminen

- soitto-ohjelmisto koostuu sekä suomalaisesta että muiden maiden/kulttuurien populaari- ja kansanmusiikista
- bändisoittimiin (kitara, basso, koskettimet ja rummut) tutustuminen ja niiden perussoittotekniikoiden opettelu
- yhteismusisointi bändisoittimia käyttäen
- rytmisoitinvalikoiman (congat, bongot, claves, quiro, jne.) laajentaminen ja erilaisten rytmikudosten soittaminen
- kanteleen soittotekniikan opettelu ja laulun säestäminen
- sekä laulamisen että soittamisen yhteydessä luovaa toimintaa kehittäviä harjoituksia, joissa oppilas itse keksii ja tuottaa ratkaisuja

Kuuntelu

- monipuolisten kuuntelukokemusten hankkiminen eri aikakausilta niin suomalaisen kuin muiden maiden/kulttuurien populaari- ja kansanmusiikin piiristä sekä klassisen musiikin alueelta
- orkesterisoittimien tunnistaminen ääninäytteen perusteella
- kriittinen ja analyttinen musiikin kuuntelu omia mielipiteitä perustellen

Musiikkiliikunta

- body percussion eli kehosoitimien käyttö rytmiiikan tuottamisessa

Musiikkitieto ja asiasisällöt

- ihmisäänen alat ja äänenkäyttö
- kuorolaulu ja –tyypit
- sinfoniaorkesteri ja orkesterimusiikki
- suomalaisen kansanmusiikin kaudet ja kehitys
- vieraisiin musiikkikulttuureihin tutustuminen
- yhteismusisointia palvelevat teoriataidot, kuten sointupohjan lukeminen ja kappaleen rakenteen seuraaminen
- kuulonhuolto

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osallistuu yhteislauluun ja osaa laulaa rytmisesti oikein sekä melodialinjan suuntaisesti
- hallitsee jonkin rytmi-, melodia- tai sointusoittimen perustekniikan niin, että pystyy osallistumaan yhteissoittoon
- osaa kuunnella musiikkia ja tehdä siitä havaintoja sekä esittää perusteltuja näkemyksiä kuulemastaan
- osaa kuunnella sekä omaa että muiden tuottamaa musiikkia niin, että pystyy musisoimaan yhdessä muiden kanssa
- tunnistaa ja osaa erottaa eri musiikin lajeja ja eri aikakausien ja kulttuurien musiikkia
- tuntee keskeistä suomalaista musiikkia ja musiikkielämää
- osaa käyttää musiikin käsitteitä musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä
- osaa käyttää musiikin elementtejä rakennusaineina omien musiikillisten ideoidensa ja ajatustensa kehittämisessä ja toteutuksessa.

ARVIOINTI

Erinomainen (10)

Oppilas osoittaa taidollisten kriteerien lisäksi jossain instrumentissa erityistä taitoa ja erinomaista osaamista sekä monipuolista harrastuneisuutta oppiaineen aihepiiriä kohtaan.

Kiitettävä (9)

Oppilas osoittaa taidollisten kriteerien lisäksi jossain instrumentissa erityistä taitoa ja osaamista sekä harrastuneisuutta oppiaineen aihepiiriä kohtaan.

Hyvä (8)

Oppilas osoittaa kiinnostusta oppiainetta kohtaan ja osallistuu aktiivisesti opetukseen. Hän tunnistaa ja osaa erottaa musiikin eri lajeja ja eri aikakausien musiikkia. Taidollisina kriteereinä kahdeksaan vaaditaan, että oppilas osaa käyttää lauluääntään siten, että pystyy laulamaan laulun melodian ja rytmin lähes oikein, sekä osaa soittaa jotakin rytmii-, melodia- tai säestyssoitinta niin, että pystyy osallistumaan yhteissoittoon.

Tyydyttävä (7)

Oppilas osoittaa kiinnostusta oppiainetta kohtaan ja osallistuu aktiivisesti opetukseen sekä täyttää useimmat taidolliset kriteerit.

Kohtalainen (6)

Oppilas osallistuu opetukseen sekä täyttää jokseenkin taidolliset kriteerit.

Välttävä (5)

Oppilas osallistuu opetukseen sekä pyrkii oppiaineen tavoitteiden saavuttamiseen.

Hylätty (4)

Oppilas ei edes yritä saavuttaa oppiaineen tavoitteita.

AIHEKOKONAISUUDET

Ihmisenä kasvaminen on olennainen osa musiikin opetusta, sillä toiminnallisena aineena oppilaiden sosiaaliset taidot sekä ryhmätyöskentelyvalmiudet kehittyvät jatkuvasti. Toisaalta ryhmän sisällä jokaista oppilasta ohjataan toimimaan myös yksilönä, jolloin kukin oppilas pyrkii pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti kehittämään musisointitaitojaan. Musiikki tarjoaa lisäksi oivan väylän auttaa nuoria tunnistamaan tunteitaan ja käyttämään musiikista saamiaan tunteita voimavarana ja myös rentoutumisen keinona. Koulun tilaisuuksissa esiintymällä oppilaat saavat vastuuta kantaakseen.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys on vahvasti esillä musiikin opetuksen sisällöissä. Oppilaat tutustuvat suomalaiseen musiikkikulttuurin niin kansanmusiikin kuin klassisen ja populaarimusiikin kautta. Lisäksi oppilaat saavat kokemuksia musisoinnin ja kuuntelun myötä myös muista musiikkikulttuureista niin lähialueilta kuin kauempeakin. Oppilaille osoitetaan lisäksi, että he ovat itse kansainvälisiä musiikin kuluttajia kuunnellessaan useimmiten niin koti- kuin ulkomaistakin musiikkia. Musiikin kentässä kansainvälisyyttä voi havainnollistaa myös niin kansan-

kuin populaarimusiikin alueella tapahtuneiden eri musiikkikulttuurien tyylipiirteiden ja vaikutteiden yhdistymisen kautta.

Viestintä ja mediataidot –kokonaisuus nousee musiikin suhteen vahvasti esiin eettisenä kysymyksenä, kun puhutaan musiikin imuroimisesta internetistä. Toisaalta internet on täynnä tasoltaan vaihtelevia nuotteja, tabulatuureja ja laulujen tekstejä, joiden suhteen kasvatus kriittiseen arviointiin ja tutkailuun on välttämätöntä. Oppilaille osoitetaan, että musiikki on kansainvälinen kieli, jonka avulla voi viestiä ympäri maailmaa. Lisäksi keskustellaan siitä, kuinka musiikin ja hyvän tekstin yhdistelmä on ainutlaatuinen tapa ilmaista isoja asioita ja suuria tunteita.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys hahmottuu musiikin piirissä lähinnä siten, että oppilaille kerrotaan millaisen verkoston ja järjestöjen varassa musiikkibisnes toimii. Selvitetään kuka valvoo äänitemyynnistä kertyviä tuloja, kuka tarkkailee esim. radioaittoja, jne. Toisaalta puhutaan myös siitä, mitkä eri ammattikunnat osallistuvat esimerkiksi levyn tekemiseen tai keikkakiertueen järjestämiseen.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta – aihekokonaisuuden myötä voidaan pohtia musiikkia kerta- ja kulutuskäyttötavarana. Keskustellaan valtavan musiikkibisneksen ympärille kehitetyistä oheistuotteista ja ilmiöistä. Myös soittimien valmistus, materiaalit ja käyttöikä liittyvät aihekokonaisuuteen. Tämän lisäksi puhutaan äänisuunnittelusta, joka on tärkeä osa-alue hyvinvoinnin ja kestäväen tulevaisuuden päämääriin pyrittäessä. Tällöin huomioidaan musiikkia laajemmin kaikki yhteiskunnassa oleva ääni ja melu, joka tarkalla suunnittelulla pyritään eliminoimaan mahdollisimman pieneksi.

Turvallisuus ja liikenne –aihekokonaisuus näkyy musiikissa lähinnä kuulonhuollon yhteydessä. Oppilaita neuvotaan suojaamaan kuuloaan liian voimakkailla äänillä ja melulta niin musisoinnin kuin liikenteen tai jonkin muun äänilähteen ollessa melun aiheuttajana. Oppilaille selvitetään myös pääpiirteissään kuulovaurion syntyprosessi ja sen seuraukset.

Ihminen ja teknologia kohtaavat merkittäväällä tavalla musiikin parissa. Jo pelkästään yhteysoiton yhteydessä oppilaat tottuvat käyttämään erilaisia vahvistimia ja äänentoistolaitteita. Tämän lisäksi oppilaille selvitetään pääpiirteissään tietokoneen käyttöä erilaisia äänitteitä tehtäessä ja teknologian tarjoamia mahdollisuuksia äänen muokkaamisessa ja käsittelyssä. Oppilaita on syytä ohjata pohtimaan myös levyjen polttamiseen liittyviä moraalisia kysymyksiä. Oppilaita kannustetaan hyödyntämään tietokonetta oman musisoinnin apuvälineenä ja yksinkertaisten ohjelmien avulla esimerkiksi säveltämiseen ryhtymisessä.

7.16 KUVATAIDE

Yläasteen kuvaamataidon keskeisiä sisältöalueita ovat kuvailmaisuus, taiteentuntemus, kuvaviestintä ja ympäristötekniikka.

Kuvanilmaisuus:

Olennaista on tilantaju ja avaruudellinen hahmottaminen, muodontaju, värintaju ja sommittelutaidon kehittäminen.

Taiteen tuntemus:

Elämykselliset, tiedolliset ja taidolliset ainekset. Pyrkimyksenä on oppilaiden elävä suhde taiteeseen sekä sen kehittyminen sekä vastaanottajana että tekijänä. Keskeisiä aihealueita ovat taiteen historia ja nykypäivä eri kulttuureissa sekä yhteiskunnan taide-elämä.

Kuvaviestintä:

Tavoitteena on kehittää oppilaan kykyä vastaanottaa kuvaviestejä sekä oppia käyttämään viestinnän välineitä kuvailmaisussa. Keskeisiä aihealueita ovat kuvaviestien sisältöjen ja rakenteiden sekä merkkien ja merkityksien tutkiminen ja tulkinta sekä kuvan, sanan ja äänen yhdistäminen viesteissä.

Ympäristöestetiikka:

Tavoitteena on oppilaan omien ympäristökokemusten ilmaiseminen taiteen keinoin. Keskeisiä aihealueita ovat myös luonnon, kulttuurimaiseman, rakennetun ympäristön ja esinekulttuurin tunnistaminen ja arvostaminen.

Kuvaamataidossa yhteistyö koulun kaikkien oppiaineiden kanssa on merkityksellistä, koska taide avaa väyliä eri kulttuurien tuntemukseen.

ARVIOINTI

Jatkuva näyttö, aktiivisuus, omatoimisuus, pitkäjännitteisyys. huolellisuus, omailmaisuus

Eri avosanojen määrittely

4 Oppilas ei suorita annettuja tehtäviä (ei suoriudu annetuista tehtävistä).

- 5 Oppilas on tunnilla suorittaa tehtävät (tai vain osan niistä) huonosti.
- 6 Oppilas suorittaa tehtävät enimmäkseen ja suoriutuu välttävästi
- 7 Oppilas suorittaa kaikki annetut tehtävät ja suoriutuu tyydyttävästi.
- 8 Oppilas suorittaa kaikki annetut tehtävät ja suoriutuu niistä enimmäkseen hyvin.
- 9 Oppilas suoriutuu tehtävistä kiitettävästi .Suhtautuu oppimiseen ja tehtäviin innolla ja myönteisesti.
- 10 Oppilas suoriutuu tehtävästä erinomaisesti. On oma-aloitteinen, kekseliäs, idearikas. Osoittaa osaavansa omaperäistä tulkintaa. On luova.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas osaa

- ilmaista itseään kuvallisin keinoin
- käyttää kuvan rakentamisen keinoja ja kuvataiteen ja kuvallisen median keskeisiä materiaaleja ja työskentelytekniikoita
- valita työskentelyssään tavoitteisiinsa sopivimpia materiaaleja ja tekniikoita
- selostaa kuvan tekemisen prosessia luonnoksista valmiisiin töihin
- tunnistaa joitakin keskeisiä kuvataiteen ilmiöitä ja sijoittaa niitä ajalliseen ja kulttuuriseen yhteyteen
- tarkastella ja tulkita taiteen ja viestinnän kuvia
- hyödyntää taiteilijavierailuja, näyttely- tai museokäyntejä ja Internetin kulttuuripalveluja
- erottaa, arvioida ja arvottaa erilaisten ympäristöjen ja esineitten esteettisiä ja ekologisia ominaisuuksia
- tuntee suunnittelu- ja muotoiluprosessin eri vaiheet ja osaa soveltaa niitä työskentelyssään
- tunnistaa kulttuuri- ja tyylipiirteitä arkkitehtuurissa ja esineissä
- kuvaviestinnän ja mediateknologian perusteita: valokuvausta tai videokuvausta ja digitaalista kuvan käsittelyä ja graafista suunnittelua
- analysoida mediaesitysten sisältöjä, rakennetta ja visuaalista toteutusta
- osaa havainnoida ja arvioida omaa oppimistaan ja hyödyntää muilta saatua palautetta omassa työskentelyssään
- osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä hyödykseen itsearviointissa
- pystyy tehtävän mukaisesti sekä itsenäiseen työskentelyyn että vuorovaikutteiseen yhteistyöhön muiden kanssa
- osaa ohjatusti käyttää taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon- ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa tietojen ja elämysten lähteinä.

7.17 KÄSITYÖ

Käsityön opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan käsityötaitoa niin, että hänen itsetuntonsa sen varassa kasvaa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään. Lisäksi hänen vastuuntuntonsa työstä ja materiaalin käytöstä lisääntyy ja hän oppii arvostamaan työn ja materiaalin laatua ja suhtautumaan arvioiden ja kriittisesti sekä omiin valintoihinsa että tarjolla oleviin virikkeisiin, tuotteisiin ja palveluihin.

Opetus toteutetaan oppilaan kehitysvaihetta vastaavin aihepiirein ja projektein kokeillen, tutkien ja keksien. Käsityön opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta suunnitelmalliseen, pitkäjänteiseen ja itsenäiseen työntekoon, kehittää luovuutta, esteettisiä, teknisiä ja psyykkis-motorisia kykyjä, ongelmanratkaisutaitoja sekä ymmärrystä teknologian arkipäivän ilmiöistä. Oppilasta johdatetaan tutustumaan suomalaiseen ja myös muiden kansojen käsityön kulttuuriperinteeseen.

VUOSILUOKAT 7–9

Käsityön opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 7–9 on syventää ja kartuttaa oppilaan käsityötietoja ja -taitoja siten, että hän kykenee entistä itsenäisemmin tekemään tarkoituksenmukaisia materiaali-, työtapo- ja työvälinevalintoja käsityöprosessin eri vaiheissa. Häntä rohkaistaan luovaan suunnitteluun ja itseohjautuvaan työskentelyyn sekä ohjataan arvostamaan työn ja materiaalin laatua. Oppilaiden yhteistyötaitoja kehitetään toteuttamalla yhteishankkeita oppilasryhmissä eri oppiaineitten ja paikkakunnan työ-, tuotanto- ja kulttuurielämän edustajien kanssa. Opetus käsittää kaikille oppilaille yhteisesti sekä teknisen työn että tekstiilityön sisältöjä, minkä lisäksi oppilaalle voidaan antaa mahdollisuus painottua käsityöopinnoissaan kiinnostuksensa ja taipumustensa mukaan joko tekniseen työhön tai tekstiilityöhön.

TEKNINEN TYÖ

TAVOITTEET

Keskeisenä tavoitteena on antaa oppilaalle perusvalmiudet käsityön eri osa-alueilla niin, että oppilaalle karttuu selviytymistaitoja jokapäiväiseen elämään ja virikkeitä alan jatko-opintoihin.

Lisäksi oppilas harjaantuu toteuttamaan itse suunnittelemaansa esteettisiä, laadukkaita ja tarkoituksenmukaisia tuotteita. Hän oppii valitsemaan ja työstämään erilaisia materiaaleja rationaalisin menetelmin, selviytyy teknisessä ympäristössä ja osaa arvostaa työntekoa ja työturvallisuutta.

Oppilas oppii arvioimaan tuotteita esteettisistä, eettisistä ja ekologisista lähtökohdista ja tutustuu aineelliseen kulttuuriperintöön, sen vaalimiseen ja arvostamiseen. Olennaista on, että oppilas löytää käsin tekemisen mielekkyyden ja ilon.

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsityön yleiset sisällöt

- tuote- ja prosessi-ideointi
- muodot, sommittelu ja värit
- materiaali- ja kuluttajatietous
- tarkoituksenmukainen materiaalien käyttö
- erilaiset työjärjestykset ja työohjeet
- käsityössä esiintyvien ongelmien ja sovellusten yhteys muihin oppiaineisiin, muun muassa kuvataiteeseen, luonnontieteisiin ja matematiikkaan
- erilaisia suunnitelmien ja tuotosten kuvaus-, raportointi- ja dokumentointitekniikoita
- tietoa ja elämyksiä suomalaisesta kulttuurista, perinteestä ja muotoilusta sekä vaikutteita muista kulttuureista
- oman paikkakunnan tuotantoelämään ja yrittäjyyteen tutustuminen
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun

Teknisen työn sisällöt

Tekninen työ jakautuu sisällöllisesti kolmeen pääalaan: puu- ja metallityöhön sekä kone- ja sähköoppiin.

Puutyön oppimäärään kuuluu puuntyöstökoneitten käytön opiskelu. Näitä ovat vannesaha, oiko- ja tasohöylä, puusorvi, jyrsin, hiomakoneet ja erilaiset käsikoneet. Lisäksi tutustutaan erilaisiin puuraaka-aineisiin, näiden ominaisuuksiin ja käyttöön sekä eri pinnankäsittelymenetelmiin ja puumateriaalien liitostekniikoihin.

Metallityö tutustuttaa erilaisiin metalleihin, niiden ominaisuuksiin ja käyttökohteisiin. Työstövälineinä käytetään pora- ja hiomakoneita, leikkureita, taivutuskoneita sekä erilaisia liitosvälineitä, kuten MIG- kaasus- ja pistehitsiä. Tutustutaan myös erilaisiin työskentelytekniikoihin, esimerkkeinä juottaminen, niittaus, takominen, pakotus ja karkaisu.

Kone- ja sähköoppi painottuu elektroniikan opiskeluun. Työskentelyn aikana opitaan tulkitsemaan laitteitten rakennepiirustuksia ja ymmärtämään niiden toimintaa. Samoin

tutustutaan eri elektroniikan komponenttien, kuten diodi, transistori, mikropiiri, vastus ja kondensaattori, toimintaperiaate. Ryhmän intressien mukaan perehdytään myös erilaiseen kodin tekniikkaan, polttomootoreihin, mopon ja polkupyörän huoltoon sekä muuhun oppilaan elinympäristön koneteknologiaan.

ARVIOINTI

Erinomainen (10)

Sinulla on tietoja, osaat soveltaa, osaat hyvin opetetut tekniikat ja käytät niitä taitavasti eri tilanteissa, olet sitkeä ja lannistumaton työskentelyssäsi, autat ja kannustat myös muita oppilaita, sopeudut erittäin hyvin työskentelemään ryhmässä, saat kaikki työsi valmiiksi, työsi ovat erittäin hyvin tehtyjä.

Kiitettävä (9)

Sinulla on tietoja ja tekniikoita ja osaat soveltaa niitä työssäsi, sopeudut työskentelemään ryhmässä, saat työsi valmiiksi, työsi ovat hyvin tehtyjä ja viimeisteltäviä.

Hyvä (8)

Työn suunnittelu ja toteutus kiinnostaa sinua, työskentelet keskittyneesti, teet työsi ja annat muillekin työrauhan, työsi ovat melko hyvin tehtyjä.

Tyydyttävä (7)

Työn tekeminen kiinnostaa sinua, vaikka joskus epäonnistutkin työn tekemisessä, et saa kaikkia töitäsi valmiiksi, ryhmässä työskentely ei aina onnistu, työsi ovat laadultaan tyydyttäviä.

Kohtalainen (6)

Työn suunnittelu ja toteutus ei kiinnosta sinua, opettajan täytyy puuttua työskentelyysi laiminlyöntien takia, et anna muille oppilaille aina työrauhaa, töitäsi saat valmiiksi vain muutamia ja työsi jälki ei ole hyvää.

Välttävä (5)

Työn tekeminen ei sinua kiinnosta ja työt mitkä saat valmiiksi ovat huonosti tehtyjä, et anna toisille oppilaille työrauhaa, olet paljon poissa tunneilta, et viitsi viimeistellä töitäsi.

Hylätty (4)

Et saa töitäsi valmiiksi, olet hyvin paljon poissa oppitunneilta, häiritset tunneilla toisten oppilaiden työskentelyä, opettaja joutuu jatkuvasti puuttumaan työskentelyysi.

TEKSTIILITYÖ

TAVOITTEET

Vuosiluokkien 1–6 tavoitteita käsitellään syvällisemmin, ja lisäksi oppilas

- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita sekä ottamaan työskentelyssään huomioon myös eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot
- perehtyy suomalaiseen ja soveltuvien osin myös muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuuriin saaden siten ainesta oman identiteettinsä rakentamiseen ja omaan suunnittelutyöhönsä
- perehtyy perinteiseen ja nykyaikaiseen teknologiaan liittyviin tietoihin ja taitoihin, joita voi soveltaa arkielämässä, jatko-opinnoissa, tulevilla työtehtävissä ja harrastuksissa
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa käyttäen apunaan erilaisia tietolähteitä
- oppii ottamaan kantaa teknologian kehittymiseen ja sen merkitykseen ihmisten, yhteiskunnan ja luonnon hyvinvoinnissa
- oppii ymmärtämään yritystoimintaa ja teollisia tuotantoprosesseja.

Tekstiilityön sisällöt

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- tekstiili- ja muotihistoriaa soveltuvien osin kodin tekstiilejä ja vaatekäsityksen koskevien aihepiirien yhteydessä
- sisustustekstiilien, vaatteiden ja tekstiilitaiteen symbolinen merkitys eli viesti
- tietoteknisiä sovelluksia ja uusi teknologia suunnittelun apuvälineinä
- tekstiilituotteiden kolmiulotteisen muodon konstruointi, esimerkiksi kaavoituksen perusteita
- tekstiilimateriaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin

Valmistaminen

- tekstiilityön perinteisiä ja moderneja työvälineitä ja koneita, niiden oikea valinta käyttökohteeseen, toimintaperiaatteet, turvallinen käyttö sekä huolto
- tekstiilityön eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen luovasti
- tekstiilituotteiden hoito, huolto sekä kierrätys

7. LUOKKA

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- uusiin ja vanhoihin käsityöperinteisiin liittyviä tekotapoja
- tekstiilityön oppikirjojen, harrastekirjojen, lehtien ja tietotekniikan käyttö apuna suunnittelussa
- leikkuusuunnitelman tekeminen
- ompelusuunnitelman tekeminen
- menekin laskeminen
- kaavamerkit
- kankaan rakenne ja sen merkitys tuotteen valmistuksessa
- tuotteeseen soveltuvan valmistustekniikan valinta
- persoonallisen tuotteen suunnittelu

Valmistaminen

- tekstiilityössä olevien työvälineiden ja koneiden hyödyntäminen ja oikeat käyttötavat
- kaavan piirtäminen ja pienten kaavamuutosten tekeminen
- perinteisimpien ompelutekniikoiden, lankatekniikoiden ja kirjontatekniikoiden oppiminen ja jo opittujen syventäminen
- valmistustekniikoiden oikeat käyttötavat
- tekstiilituotteiden hoito-ohjeet
- vaatteiden korjaaminen

TEKSTIILITYÖN ARVOSANANAN MÄÄRÄYTYMISPERUSTEET

Erinomainen (10)

- osaat hyvin opetetut tekniikat sekä tekstiili ja kuluttajatiedon
- osaat käyttää ja soveltaa työohjeita
- olet oma-aloitteinen
- olet pitkäjänteinen ja yritteliäs
- työskentelet itsenäisesti
- osaat toteuttaa oman suunnitelmasi ja yhdistelet erilaisia materiaaleja ja tekniikoita taitavasti
- suunnitelmissasi omaperäisiä ratkaisuja
- etsit myös itsenäisesti tietoa kirjoista lehdistä, internetistä yms.
- työskentelet erittäin hyvin ryhmissä ja otat myös muut oppilaat huomioon
- työsi on erittäin hyvin tehty sekä työn tyyllinen kokonaisuus on erinomainen

- saat kaikki työnsi valmiiksi

Kiitettävä (9)

- osaat hyvin opetetut tekniikat sekä tekstiili ja kuluttajatiedon
- sinulla on taitoa ja osaat soveltaa
- osaat työskennellä hyvin ja otat myös muut oppilaat huomioon
- työsi on hyvin tehty ja viimeistelty
- työsi tyyllinen kokonaisuus on hyvä
- työskentelet itsenäisesti ja on pitkäjännitteisesti
- olet oma-aloitteinen
- sinulla on positiivinen työskentelyasenne
- saat kaikki työnsi valmiiksi

Hyvä (8)

- osaat opetetut tekniikat sekä tekstiili ja kuluttajatiedon melko hyvin
- olet kiinnostunut työn suunnittelusta ja toteutuksesta
- työskentelet keskittyneesti
- annat muille työrauhan
- olet oma-aloitteinen, mutta tarvitset jonkin verran opettajan apua
- työsi on melko hyvin tehty

Tyydyttävä (7)

- työn tekeminen kiinnostaa sinua
- eri tekniikoiden oppiminen tuottaa sinulle vaikeuksia ja joskus epäonnistut
- et saa kaikkia töitäsi valmiiksi
- ryhmässä työskentely ei aina onnistu
- työ on laadultaan tyydyttävä

Kohtalainen (6)

- työn suunnittelu ja toteutus eivät kiinnosta sinua
- töitäsi saat valmiiksi vain muutamia
- et anna muille oppilaille työrauhaa
- opettajan täytyy puuttua työskentelyysi virheiden ja laiminlyöntien vuoksi
- et hallitse tekstiilityön tietoa
- työsi jälki on huolimaton ja siinä on virheitä ja laiminlyöntejä

Välttävä (5)

- työn tekeminen ei kiinnosta sinua

- valmiiksi saatu työ on hutiloiden tehty
- et anna toisille oppilaille työrauhaa
- olet paljon poissa tunneilta

Hylätty (4)

- et saa yhtään työtä valmiiksi
- olet hyvin paljon poissa tunneilta
- häiritset tunneilla toisia oppilaita

opettaja joutuu jatkuvasti puuttumaan työskentelyysi

TEKSTIILITYÖN AIHEKOKONAISUUDET

Ihmisenä kasvaminen

- Prosessi ideasta valmiiseen tuotteeseen
- Oman persoonallisen tyylin löytäminen
- ryhmätyöskentely
- mahdollisesti itselle sopivan harrastuksen löytäminen

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- tekstiilien kansainväliset nimitykset
- suomalaiset käsityöt
- suomalainen muoti
- Järviseudun ja Lappajärven kansallispuku, matot ja kotiseututekstiilit
- kansainvälinen muoti
- pukeutumista, asumista ja käsitöitä erilaisissa kulttuureissa

Viestintä ja mediataito

- Mitä vaatteet viestittää

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- Lappajärven ja järviseudun käsityöalan yritykset ja niiden hyödyntäminen omassa elämässä

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- valitse järkevästi, hoida harkitusti
- kankaan ym. materiaalin menekin laskeminen
- tuoteseloste, tavaraseloste
- talousarvio: itse tehdyn kustannukset, itse tehdyn ja ostetun hintavertailu
- kierrätys

- työympäristön siisteyden ja järjestyksen ylläpitäminen
- luonnonkuitujen tuottaminen
- tekokuitujen tuottaminen
- tekstiilien kiertokulku ja niiden vaikutus ympäristöön elinkaaren eri vaiheissa
- sisustaminen
- jäännösmateriaalien hyödyllinen käyttö (esim. tilkut, langanpätkät), rahan ja luonnonvarojen säästö
- käytöstä poistettujen vaatteiden uusiminen

Turvallisuus ja liikenne

- turvallinen työympäristö
- oikeat materiaalivalinnat

Ihminen ja teknologia

- tekstiilityössä käytettävät välineet ja laitteet
- tietokoneohjelmien ja internetin hyödyntäminen tekstiilitöissä

KÄSITYÖN PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

Oppilas

- havaitsee myös itsenäisesti ongelmia, kehittää luovasti ideoita ja suunnittelee ohjatusti tuotteita, joissa on pyritty ottamaan huomioon käytettävissä oleva aika, välineet, materiaali, tuotteiden esteettisyys, ekologisuus, kestävyys, taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- ymmärtää suunnittelemansa tuotteet myös viestiksi ympäristölle
- dokumentoi suunnitelman esimerkiksi kuvallisesti, sanallisesti, näyttein, pienoismallin avulla tai muulla tavoin siten, että käy ilmi, millainen idea on ja millä tavoin se on tarkoitus valmistaa
- osaa ohjatusti käyttää suunnittelussa aineksia suomalaisesta ja muiden kansojen muotoilu-, käsityö-, ja teknologiakulttuurista.

Valmistaminen

Oppilas

- työskentelee tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti työturvallisuusohjeita noudattaen sekä huolehtii työympäristönsä järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- hallitsee perustekniikoita siten, että tuotteesta tulee tarkoituksenmukainen, viimeistelty, ekologinen ja esteettinen
- osaa työskennellä tavoitteisesti yksin tai tiimeissä

- osaa ohjatusti käyttää työssään kehittyntä teknologiaa ja ymmärtää teknologian käsitteitä, järjestelmiä ja niiden sovelluksia
- osaa soveltaa muissa oppiaineissa oppimaansa tietoa ja taitoa

Itsearviointi ja prosessin pohdinta

Oppilas

- kykenee ohjatusti tarkastelemaan omaa työskentelyään ja oppimistaan
- havaitsee vahvuuksia ja heikkouksia prosessissa ja tuloksissa
- osoittaa arvioinnissa kritiikinsietokykyä ja haluaa suunnata toimintaansa palautteen mukaisesti
- arvioi ideoitaan ja tuotteitaan esteettisin, taloudellisin, ekologisista ja tarkoituksenmukaisuuskriteerein
- ymmärtää teknologian, kulttuurin, yhteiskunnan ja luonnon välisiä riippuvuuksia
- muodostaa realistisen kuvan taidoistaan ja kehittymismahdollisuuksistaan.

7.18 LIIKUNTA

Liikunnanopetuksen päämääränä on vaikuttaa myönteisesti oppilaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn ja hyvinvointiin sekä ohjata oppilasta ymmärtämään liikunnan terveydellinen merkitys.

Liikunnanopetus tarjoaa oppilaalle sellaisia taitoja, tietoja ja kokemuksia, joiden pohjalta on mahdollista omaksua liikunnallinen elämäntapa.

Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Tämä edellyttää yksilöllisten kehittymismahdollisuuksien huomioon ottamista. Liikunta ja oppimiskokemukset vahvistavat oppilaan itsensä tuntemista ja ohjaavat suvaitsevaisuuteen.

Liikunnan opetuksessa tulee korostaa yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta, reilua peliä ja turvallisuutta. Liikunnanopetuksen yhteydessä on korostettava turvallista liikennekäyttäytymistä. Liikunnanopetus pohjautuu kansalliseen liikuntaperinteeseen.

Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon luonnon olosuhteet ja vuodenajat, paikalliset olosuhteet, lähiympäristön ja koulun tarjoamat mahdollisuudet sekä oppilaan erityistarpeet ja terveydentila.

VUOSILUOKAT 7–9

Vuosiluokkien 7–9 liikunnanopetuksessa tulee ottaa huomioon tässä kehitysvaiheessa korostuvat sukupuolten erilaiset tarpeet sekä oppilaiden kasvun ja kehityksen erot. Monipuolisen liikunnanopetuksen avulla tuetaan oppilaan hyvinvointia, kasvua

itsenäisyyteen ja yhteisöllisyyteen sekä luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilaan itsensä ilmaisua.

TAVOITTEET

Oppilas

- kehittää edelleen motorisia perustaitoja ja oppii liikunnan lajitaitoja
- oppii ymmärtämään liikunnan merkityksen hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämisessä
- oppii kehittämään ja tarkkailemaan toimintakykyään
- kehittää uimataitoaan ja opettelee vedestä pelastamisen taitoja
- oppii toimimaan turvallisesti ja asianmukaisesti liikuntatilanteissa
- oppii toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä
- opettelee hyväksymään itsensä ja suvaitsemaan erilaisuutta
- tutustuu liikunnan harrastusympäristöihin ja osaa etsiä tietoa liikunnan harrastamismahdollisuuksista.

KESKEISET SISÄLLÖT

- juoksua, hyppyjä ja heittoa eri liikuntalajeissa
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tanssia
- pallopelejä
- suunnistusta ja retkeilyä
- talviliikuntaa
- uintia ja vesipelastusta
- toimintakyvyn kehittämistä ja seurantaa sekä lihashuoltoa
- uusiin liikuntamuotoihin tutustumista ja liikuntatietoutta

7. LUOKKA

Yleisurheilu

- pikajuoksu, kestävyysjuoksu, aitajuoksun rytmi, viestijuoksu
- keihäänheitto
- vauhditon pituushyppy, moniloikat, korkeus- ja pituushypyn tekniikka
- kuntotestin osiona 1500 m:n ja 50 m:n juoksu tytöillä , 2000 m:n ja 50 m:n juoksu pojilla

Suunnistus

- perusasioiden kertaus: karttamerkit, mittakaava, kartan suunnistus
- suunnistus kartan avulla
- jokamiehen oikeudet

Palloilu

- jalkapallo, pesäpallo, koripallo, sähly ja lentopallo
- perustaitojen osaamisen varmistaminen
- keskeiset kouluun sovelletut säännöt
- vapaan paikan hakeminen, pelipaikat

Voimistelu ja tanssi

- perusvoimistelun liikkeitä
- harjoituksia hyppynaruilla, vanteilla ja palloilla
- voimistelua puomilla, rekillä, renkailla, trampetilla, hyppytelineellä ja permannolla
- valssi, jenkka, yleistanssi, parinvaihtotansseja ja helppoja kansantansseja
- aerobisin perusteita

Talviliikunta

- varmistetaan luistelun perustaitojen hallinta
- taitoluistelun alkeita: hyppy, pyörinnät ja kaaret
- muodostelmaluistelua ja luisteluleikkejä
- kaukalopalloa
- varmistetaan perinteisen hiihtotavan ja vapaan hiihtotavan tekniikoiden taitaminen
- suksien voitelu ja huolto

8.LUOKKA

Yleisurheilu

- kestävyys harjoittelemista juoksemalla
- vauhtileikkely
- aitajuoksu ja viestijuoksu
- kuulantyyöntö
- korkeushyppy, pituushyppy ja kolmiloikka
- kuntotestin osiona 1500m:n ja 50m:n juoksut tytöillä ja 2000m:n ja 50m:n pojilla

Suunnistus

- kartanlukutaidon harjaannuttaminen
- viuhkasuunnistus kompassin avulla
- suunnistusrata

Palloilu

- aikaisemmin harjoiteltujen lajien tekniikka- ja taktiikkataitojen kehittämistä
- tutustutaan uusiin lajeihin: sulkapallo, käsipallo, futsal ja pingis

Voimistelu

- kuntopiiri ja kuntosaliharjoittelua
- perusvoimistelu ja aerobic
- telinevoimistelussa aikaisemmin opituista liikkeistä kootaan sarjoja
- rock, jive, samba ja vuoden powermover-tanssi

Talviliikunta

- kehitetään luistelutaitoja oppilaiden yksilöllisten taitojen pohjalta
- luistelupelit, -leikit ja -kisailut
- hiihto kuntoilumuotona

9.LUOKKA

Yleisurheilu

- edellisinä vuosina harjoiteltujen lajien lisäksi tutustutaan oppilaiden kiinnostuksen mukaan mm. kiekon- ja moukarinheittoon sekä seiväshyppyyn
- harjoitellaan eri lajeja tavoitteena kunnan kehittäminen
- kuntotestin osiona 50m:n ja 2000m:n juoksut pojilla ja tytöillä 50m ja 1500m juoksut

Suunnistus

- suunnanotto kartalta
- valkoisen kartan suunnistus
- suunnistusrata
- retkeilytietoja ja -taitoja

Palloilu

- pelataan edellisinä vuosina opittuja pelejä tavoitteena kehittää kuntoa ja taitoja sekä nauttia yhdessä kisaamisesta
- tutustutaan tennikseen, ultimateen ja golfiin

Voimistelu

- kuntovoimistelua ja kuntosaliharjoittelua
- telinevoimistelua ja aerobic
- rentousharjoituksia
- valssin vasen pyörintä, cha-cha-cha, masurkka, povermover -tanssi ja vanhoja tansseja

Talviliikunta

- luistelussa oppilaat valitsevat joko taitoluistelu- tai pelipainotteisen sisällön
- matkahiihtoa

7-9 LUOKAT

Sekä syys- että kevätlukukauden loppuvaiheessa tehdään kuntotestit Nupposen testistöllä.

ARVIOINTI

Arvosanan määräytymiseen vaikuttavat oppilaan taito (30%) lajeissa, jota on kyseisenä lukukautena harjoiteltu, koulutesteissä osoitettu fyysinen kunto (30%) sekä harrastuneisuus ja sosiaalisuus liikuntatunneilla (40%).

Liikunnan valinnaiskursseilla osoitettu aktiivisuus otetaan myös huomioon arvostelussa.

	5	6	7	8	9	10
	Välttävä	Kohtalainen	Tyydyttävä	Hyvä	Kiitettävä	Erinomainen
Fyysinen kunto -kestävyys -voima -nopeus	koulun kuntotestin mukaan arvioitu kunto selvästi alle keskitalon		kunnoltaan hieman alle keskitason	kunnoltaan keskitason ikäryhmäänsä verrattuna ja säilyttänyt tasonsa edellisistä vuosista	kunnoltaan koulutesteillä mitattuna reilusti yli keskitason	kuntotestien tulokset erinomaiset

Liikuntatiedot ja -taidot	ilmenee vaikeuksia useiden lajien suhteen	hallitsee keskeiset perustaidot tyydyttävästi	hallitsee keskeiset motoriset perustaidot ja koulussa opettettujen lajien ydinkohdat	useimmissa lajeissa taidot hyvät tai kiitettävät	hallitsee erinomaisesti kaikki motoriset perustaidot ja koulussa opetellut lajit
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot - toisten huomioonottaminen vastuullisuus (turvallisuus ja fair play) omatoimisuus toimiminen ryhmissä	ei ymmärrä yhteistoiminnan ja pelisääntöjen merkitystä ja tarvitsee valvontaa, jotta tehtävät tulisi suoritettua	osoittaa vastuuta ja ottaa toiset huomioon ja on valmis toimimaan erilaisissa ryhmissä		sopeutuu erilaisiin liikuntaryhmiin, avustaa, opastaa ja kannustaa muita oppilaita sekä huomioi turvallisuusnäkökohdat	
Tuntityöskentely ja asenne aktiivisuus yritteliäisyys -ohjeiden noudattaminen positiivinen asenne liikuntatuntien ulkopuolella	ei ole ymmärtänyt koululiikunnan merkitystä, suhtautuu opetukseen passiivisesti	pääsääntöisesti positiivinen suhtautuminen koululiikuntaan, toimii tunneilla useimmiten aktiivisesti, omatoimisesti ja yritteliäästi		aktiivinen, oma-aloitteinen, yritteliäs, positiivinen suhtautuminen liikuntaan sekä koulussa että koulun ulkopuolella	
täsmällisyys poissaolot myöhästymiset -sovittujen aikataulujen noudattaminen pukeutuminen	epätäsmällinen, asioiden ja aikataulujen noudattamisessa, liikuntavarusteet puuttuvat	useimmiten noudattaa sopimuksia ja aikatauluja, varustautuu liikuntatuntien edellyttämällä tavalla		aina täsmällinen, noudattaa sopimuksia ja aikatauluja sekä varustautuu aina liikuntalajien edellyttämiin varusteisiin ja vaatteisiin	

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osaa ydintaidot juoksuissa, hyppyissä ja heitoissa
- osaa voimistelun, välinevoimistelun ja telinevoimistelun liikkeitä
- osoittaa toiminnassaan ymmärtävänsä rytmin merkityksen liikunnassa ja tanssissa
- osaa yleisimpien pallopelien perusteet ja pelaa niitä sovittujen sääntöjen mukaan
- osaa suunnistaa karttaa ja kompassia apuna käyttäen sekä tietää jokamiehen oikeuksista ja velvollisuuksista
- osaa luistella sujuvasti
- hallitsee hiihdon harrastamiseen tarvittavat perustekniikat
- hallitsee uimataidon sekä osaa vesipelastamisen taitoja
- tuntee liikunnan ja terveyden välisiä yhteyksiä
- osaa ylläpitää, arvioida ja kehittää toimintakykyään
- osoittaa oppimis- ja yrittämishalua koululiikunnassa, varustautuu liikuntatunnille asiallisesti ja huolehtii puhtaudesta
- toimii vastuullisesti ja ottaa toiset huomioon sekä noudattaa sopimuksia, sääntöjä ja reilun pelin periaatetta.

EHEYTTÄMINEN JA AIHEKOKONAISUUDET

Liikunnanopetuksen keskeisiä tavoitteita ovat asiat, jotka liittyvät ihmisenä kasvamiseen. Toimiminen vastuullisesti erilaisissa ryhmissä toiset huomioon ottaen liittyy olennaisesti pallopelien, telinevoimistelun ja tanssien harjoitteluun. Peleissä sekä voittamisen että häviämisen yhteydessä opetetaan ja opitaan tunteiden käsittelyä ja toisten kunnioittamista.

Kulttuuri-identiteetin vahvistaminen toteutuu Lappajärvellä perinteisesti harrastettujen lajien kuten yleisurheilun ja pesäpalloilun yhteydessä. Myös kansantanssit, lavatanssit ja hiihto edustavat suomalaista kulttuuria.

Vastuu ympäristöstä ja kestävästä kehityksestä konkretisoituu liikunnassa luontoa kunnioittavaan ja säilyttävään liikkumiseen metsässä ja ulkoliikuntapaikoilla sekä liikuntatilojen että liikuntavälineiden asialliseen käyttämiseen.

Liikennekäyttäytymistä opetetaan siirryttäessä eri liikuntapaikoille ja turvallisuudesta pyritään huolehtimaan täsmällisillä toimintaohjeilla harjoituspaikoilla.

7.19 KOTITALOUS

VUOSILUOKAT 7–9

Kotitalouden opetuksen tarkoituksena on kehittää arjen hallinnan edellyttämiä käytännön taitoja, yhteistyövalmiuksia ja tiedonhankintaa sekä niiden soveltamista arkielämän tilanteissa. Tehtävänä on ohjata oppilasta ottamaan vastuuta terveydestään, ihmissuhteistaan ja taloudestaan sekä lähiympäristön viihtyisyydestä ja turvallisuudesta.

Kotitalouden opetuksen tulee perustua käytännön toimintaan ja ryhmässä toimimiseen sekä oppilaan omien lähtökohtien huomioon ottamiseen ja kokonaisvaltaisen kasvun tukemiseen. Oppiaineessa perehdytään moniin ihmisen hyvinvoinnin ja hyvän elämän kannalta tärkeisiin kysymyksiin, jotka käsittelevät nuorta itseään, kotia ja perhettä sekä niiden yhteyksiä muuttuvaan yhteiskuntaan ja ympäristöön. Kotitalouden opetus tarjoaa mahdollisuuksia opetuksen eheyttämiseen ja yhteistyöhön muiden oppiaineiden kanssa ja soveltaa käytäntöön useiden eri alojen tietoa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään hyvien tapojen ja tasa-arvon merkityksen yksilön ja perheen hyvinvoinnin kannalta
- pohtimaan kotitalouden arjen hallintaa ja sen yhteyksiä omiin valintoihinsa ja toimintaansa
- tekemään ruokatalouden, asunnon ja tekstiilien hoitoon liittyviä perustehtäviä ja käyttämään tarkoituksenmukaisia, turvallisia ja kestävän kehityksen mukaisia aineita, välineitä ja työtapoja
- toimimaan harkitsevana ja vastuunsa tuntevana kuluttajana sekä tiedostamaan kulutukseen liittyviä ongelmia
- tiedostamaan kotitalouksien toimintaan liittyvää kansallista kulttuuria sekä kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia.

KESKEISET SISÄLLÖT

Perhe ja yhdessä eläminen

- hyvät tavat, tapakulttuuri ja kodin juhlat
- sosiaalinen vastuu ja välittämisen ilmapiiri
- tasa-arvo ja ajankäyttö perheessä

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

- ravitsemussuositukset ja terveellinen ruoka
- ruoan laatu ja turvallisuus
- perusruoanvalmistusmenetelmät
- aterioiden suunnittelu ja erilaisia ruokailutilanteita suomalaisessa ruokakulttuurissa
- ruokakulttuurien muuttuminen

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- oman rahankäytön suunnittelua
- kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet
- tuotteiden ja palvelujen hankinta ja käyttö
- kulutuksen ympäristövaikutukset

Koti ja ympäristö

- asunnon ja tekstiilien hoito
- kotitalouden jätehuolto
- kotitalouskoneiden ja kodin laitteiden käyttöä

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Oppilas

- osaa noudattaa hyviä tapoja ja ottaa muut huomioon käyttäytymisellään sekä toimia itsenäisesti ja ryhmässä
- tuntee kotitaloustyön suunnittelun, tasapuolisen työnjaon ja ajankäytön perusteita ja osaa soveltaa niitä oppimistilanteessa.

Käytännön työtaidot

Oppilas

- tuntee ruoka-aineiden ominaisuuksia, tavallisimpia ruoanvalmistuksen menetelmiä ja osaa käyttää näitä hyväkseen ruoanvalmistuksessa
- osaa valmistaa ohjatusti suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia ja koostaa ateriansa ravitsemussuositukset huomioon ottaen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia työtapoja ja tavallisimpia kodinkoneita ja -välineitä turvallisesti
- osaa tulkita tekstiilien hoito-ohjeita ja hoitaa tavallisimpia tekstiilejä
- osaa tehdä kodin siivouksen perustehtäviä

- osaa toimia ympäristöä säästäen, valita tarkoituksenmukaisia pesu- ja puhdistusaineita sekä huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta.

Tiedonhankinta- ja käsittelytaidot

Oppilas

- osaa etsiä ja hyödyntää kotitalouden tietoja eri lähteistä, tulkita yleisimpiä tuote- ja pakkausmerkintöjä ja symboleja sekä pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta
- osaa pääpiirteittäin kertoa mistä kotitalouksien menot koostuvat ja tehdä oman rahankäyttösuunnitelmansa
- tuntee tärkeimmät kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet.

ARVIOINTI

Arvosteluperusteet:

- kirjalliset tehtävät
- tuntiosaaminen
- käytännön työ

	5-6 Toteava	7 Toistava	8 Osaava	9 Perusteleva	10 Ymmärtävä
Käytännön toimintataidot	-opettajan ohjattava - huolimaton ja pinnallisesti tekevä	- tekee mallin mukaan -verkkaisesti työskentelevä -epävarmuutta ja huolimattomuutta	- soveltaa tietoa - melko taitava -järjestyksen pitoon pyrkivä -epävarmuutta - ajoitusvaikeutta	- soveltaa, perustelee tietoja -ajan, rahan ja energian huomioiva -järjestyksen ylläpitävä ja siisti -esteettisiä seikkoja huomioiva -työtä ja toimintaa suunnitteleva	- soveltaa tietoa ja perustelee -taitava ja varma -taloudellisesti ja nopeasti toimiva -siisti ja järjestystä ylläpitävä -esteettisiä seikkoja toteuttava -työtä ja toimintaansa suunnitteleva

					ja organisoiva
Tiedonhankinta- ja tiedonkäsittelytaidot	-osaa opettajan/oppilaan ohjauksessa etsiä tietoa	-osaa etsiä tietoa -pintatietoa ja muistitietoa	-osaa etsiä ja soveltaa tietoa -perusteltua muistitietoa	-osaa etsiä, soveltaa, vertailla ja arvioida tietoa -huomaa ongelmia -perusteltua sovellettavaa tietoa	-osaa omatoimisesti ja nopeasti etsiä, soveltaa, vertailla ja arvioida tietoa - kykenee ongelman ratkaisuun -ymmärrettyä tietoa
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot	- ei omatoimisuutta -ohjauksessa tulee esille yhteistyökykyä - harvoin myönteinen, aktiivinen vastuuta ottava	-ajoittain pyrkii itsenäiseen ja yhteistyökykyiseen toimintaan - pyrkii myönteisyyteen aktiivisuuteen ja vastuullisuuteen	- pyrkii itsenäiseen ja yhteistyökykyiseen toimintaan - pyrkii myönteisyyteen aktiivisuuteen ja vastuullisuuteen	- usein itsenäisesti ja yhteistyökykyisesti toimiva - usein myönteinen, innostunut, vastuullinen ja aktiivinen	- lähes aina itsenäisesti ja yhteistyökykyisesti toimiva - lähes aina myönteinen, innostunut, vastuullinen ja aktiivinen
Koulutyöskentely	-passiivinen -välinpitämätön - häiriökäyttäytymistä	-kiinnostunut	-yrittävä	-aktiivinen -huolellinen	-aktiivinen -huolellinen -harrastunut
Oppilas osoittaa taitojaan	- harvoin	-ajoittain	- melko usein	- usein	- aina
Kotitehtävät	- tekemättä	- palauttaa huomauttamisen jälkeen	- tehty	- palauttaa ajoissa	- palauttaa ajoissa
Koenumerot	5 -7	6-8	7-8 1/2	8 1/2-9 1/2	9-10
Ohjaus	Opettajan ohjaus vähenee ja itsenäisyys lisääntyy				

7.21 OPPILAANOHIJAUS

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskeluvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyyli
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta siirtyessään koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan myös muuttuvissa olosuhteissa
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

VUOSILUOKAT 7–9

Perusopetuksen 7.–9. vuosiluokkien oppilaanohjaus tulee järjestää siten, että se tarjoaa oppilaille kokonaisuuden, joka muodostuu

- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- työelämään tutustumisesta.

Oppilaalle tulee järjestää henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Oppilaalle tulee järjestää pienryhmäohjausta, jonka aikana hän oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan opiskelijan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä.

Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta tulee ohjata ja tukea jatko-opiskeluvaihtoehtojensa sekä ohjata käyttämään opetus- ja työhallinnon sekä muita yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita.

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä.

Oppilaalle tulee järjestää työelämään tutustumisjaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Opetussuunnitelmaan tulee laatia suunnitelma työelämään tutustumisen järjestelyistä.

LUOKKAMUOTOINEN OHJAUS

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsetuntemusta ja vuorovaikutustaitoja
- muodostaa kokonais käsityksen koulun toimintatavoista ja opiskelumahdollisuuksista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii kehittämään itselleen sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista

- opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla.

KESKEISET SISÄLLÖT

- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- koulu yhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi
- opiskelun taidot
- tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot
- työelämä tietous, elinkeinorakenne ja ammattialat
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin
- opiskelu ja työskentely ulkomailla
- ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä